

Editorial

Noves il·lusions, nous projectes

S'inicien temps de canvi. La il·lusió amb què hem començat el nostre mandat dins la Junta Directiva del Col·legi ve donat pel suport que hem rebut de tots vosaltres i pensam que els nostres projectes són, en certa manera, els vostres. És per aquest motiu que volem impulsar canvis importants en el CDL, volem modernitzar-lo i que sigui un punt d'encontre i d'assessorament més adient als nostres temps.

Pel que fa a la nova junta la incorporació de membres nous i la conservació d'altres ens ha permès combinar la il·lusió amb l'experiència. Hi figuren les diferents àrees que integren el nostre col·legi, així com una representació de la Secció d'Arqueòlegs i de Llicenciats que no es dediquen a la docència. Aquest fet ens permet posar una especial atenció en els cursos de tal manera que se'n puguin combinar de caire general i de caire específic per a la docència. La pluralitat a l'hora de prendre decisions és bàsica i la realitat del col·legi s'ha de veure reflectida en la composició de la junta.

Quant al programa de formació, enguany s'han projectat uns cursos a distància per internet que permetran una major disponibilitat dels interessats i acostaran les noves tecnologies als nostres col·legiats.

Per altra banda, enguany també serà un any de canvis en el món de l'educació. La Llei de qualitat farà que el desenvolupament LOCE en la nostra comunitat sigui molt extens. Des de la nostra posició procurarem fer un seguiment puntual d'aquesta legislació i us tindrem informats de tot el que s'esdevingui.

Parlant de canvis, alguns d'ells ja els haureu comprovat: ***nova pàgina web*** (us recomanem que la visiteu), ***nous convenis*** que permetin descomptes com són els de *Viatges Tramuntana* i els de la llibreria *Jaume de Montsó*, ***nou format*** de la revista i ***noves seccions*** a les quals estau convidats a participar-hi. D'altres novetats esperem que les aneu veient en el decurs del temps perquè, ara per ara, només són projectes, si bé podem avançar que volem dotar la nostra seu d'un sistema informàtic amb *webcam* per tal que els nostres col·legiats puguin venir a realitzar videoconferències; també volem iniciar una secció d'emèrits, perquè es puguin desenvolupar activitats per a tots aquells que s'han jubilat, i volem continuar amb la celebració dels col·legiats d'honor, perquè pensam que és molt important reconèixer el fet de dur més de vint anys amb nosaltres, creient amb el que representam i amb el que fem dia a dia. Tot això és fruit de la natural evolució que cal seguir per estar al dia.

En definitiva, com podeu comprovar tenim moltes idees, però, malgrat tot, voldríem que ens féssiu arribar els vostres suggeriments. L'objectiu prioritari és satisfer les necessitats dels membres del nostre col·legi perquè puguin desenvolupar la seva professionalitat, sense oblidar-nos mai dels nostres trets d'identitat i de la nostra llengua, el català, com a vincle de comunicació entre nosaltres, tal i com s'ha fet fins ara. Sense el vostre suport poques coses es poden fer i és d'agrair la vostra col·laboració en totes les activitats que desenvolupam, principalment aquesta revista.

Finalment, agrair a la Junta Directiva anterior la feina feta i el seu suport, la qual cosa ha possibilitat que poguem iniciar nous reptes.

La Junta de Govern

APROXIMACIÓ A L'ESTUDI DELS EXPEDIENTS DE PLETS CIVILS DE LA REIAL AUDIÈNCIA I AUDIÈNCIA TERRITORIAL

Joana Maria Bibiloni Antich
Maria Antònia Ramon Marí

Introducció

L'objectiu d'aquest article és el d'aproximar el lector als plets civils dels fons documentals de la Reial Audiència i l'Audiència Territorial. La seva tipologia documental no tant sols ens ajuda a comprendre l'evolució administrativa-judicial de Mallorca a les seves darreres centúries, sinó que ens permet apropar-nos a un major coneixement de les formes de vida, els costums, les formes lingüístiques, és a dir, un gran ventall de matèries que resulten essencials per a la millora del coneixement de la història i, en concret, de la història moderna i contemporània de la societat balear. La investigació i l'estudi d'aquest fons, i més concretament, el catàleg provisional de plets civils II, tal i com figura als instruments de descripció de l'Arxiu del Regne de Mallorca, es troba fora de tot dubte.

Introducció Històrica

Per entendre un poc millor el fons, hem de ressenyar, breument, la història de l'administració de justícia a les Illes Balears entre els segles XIII i XIX, que es pot concretar en quatre grans períodes:

El primer període, entre els segles XIII i XVI, correspon abans de la instauració de la Reial Audiència. La justícia era administrada en primera instància per diverses cúries (la del batlle, la del veguer, la del veguer de fora, les cúries senyorials i la Universitat) per sobre de les quals se situava la cúria de la governació o cúria del governador, que actuava en nom del rei. Es tractava del més alt tribunal de justícia en el Regne de Mallorca i gaudia de jurisdicció sobre una sèrie de causes per raó de la matèria, de les persones o de la instància.

El segon període comença amb la instauració, per part de Felip II, de la Reial Audiència al Regne de Mallorca, concretament de l'11 de maig de 1571 amb la "Sanción Pragmática" firmada a Aranjuez. Segons la pragmàtica, el Rei es reservava la facultat d'anomenar els sis components de l'Audiència (el Regent, quatre oïdors -dos eren mallorquins i els altres dos de la Corona d'Aragó- i un fiscal).

L'Audiència fou un dels més importants ressorts institucionals amb què comptà el rei en el seu programa d'afirmació de la seva autoritat dins dels seus regnes, inclòs el de Mallorca. Fou el mateix temps que el Tribunal Superior de Justícia, el con-

sell reial del virrei, intervingué en els més variats afers del Regne.

El tercer període és considerat com un moment clau dins el sistema judicial mallorquí. Període en el qual es produeix un canvi en la situació política amb el canvi monàrquic i la instauració de la dinastia borbònica. Aquesta nova conjuntura significà tota una sèrie de canvis polítics i administratius encapçalats pel nomenat Decret de Nova Planta, i que, oficialment, s'aplicà a Mallorca el 28 de novembre de 1715.

La composició de l'Audiència, en principi, no va sofrir moltes variacions sols l'augment de magistrats d'origen castellà i la supressió del Consell d'Aragó.

Quant a la justícia, suposà la creació d'una nova Reial Audiència, amb una estructura de nova planta que diferirà lleugerament de l'anterior, on les característiques més notables seran la introducció del paper timbrat, l'ús del castellà, amb l'eliminació dels formulismes llatins anteriors, la desaparició d'algunes cúries de primera instància i el canvi de l'expedient de suplicació al "Consejo de Castilla", l'organisme que representa el Tribunal Suprem.

Detall de la portada d'un plet civil de la Reial Audiència, A R M

El quart període suposà l'embrió del sistema judicial actual. Hi podem diferenciar diverses etapes. La primera, s'inicià l'any 1812 amb les Corts de Cadis fins al 1815 que coincideix amb la proclamació de la Constitució i el retorn de Ferran VII, és a dir, la Restauració de l'Antic Règim. La segona continua al llarg del Trienni Liberal (1820 - 1823) i la tercera a partir de 1835, després de la mort de Ferran VII (1833), s'instaurà el Reglament Provisional per l'Administració de Justícia, que separà clarament les funcions judicials de les econòmiques i/o administratives de la Província.

De les seves característiques caldria destacar que es converteix en el màxim tribunal de les Illes, en el qual sols es pot apel·lar les sentències pronunciades en el jutjats de primera instància i que rebrà el nom d'Audiència de Mallorca o Audiència Territorial, la definitiva implantació del castellà i les transformacions en els jutjats en primera instància, amb la creació de partits judicials: a Mallorca seran el de Palma, Inca i Manacor; a Menorca, Ciutadella i Maó; i el partit d'Eivissa. Per altra banda, les cúries reials de les viles passen a ser les alcaldies constitucionals, on sols intervenen com a juntes conciliadores (jutjats de pau) i s'eliminen definitivament les cúries eclesiàstiques i senyorials.

L'Audiència de Mallorca o Audiència Territorial es converteix en un tribunal d'apel·lació de les sentències dels nous jutjats de primera instància, que instrueixen les causes. La nova Audiència estarà constituïda per un Regent, que la presideix, a més de nou ministres i dos fiscals, tenint com a funció única els assumptes judicials. L'Audiència Territorial va constar de dues sales, una de civil i una altra de criminal.

La documentació de la Reial Audiència que trobam a l'Arxiu del Regne de Mallorca correspon a sèries documentals que pertanyen bàsicament, a la justícia civil, les de justícia criminal han desaparegut quasi totes. Les principals sèries són citacions i comparacions, conclusions o conclusions de sentències, decrets extraordinaris, mandats, *liber carceris*, penyores, provisions, raons, salaris, sentències, reials ordres, col·leccions factícies sobre temes concrets i els expedients judicials, objecte del present article.

Per altra banda, la documentació relativa a l'Audiència Territorial va ingressar en diversos moments a l'Arxiu del Regne de Mallorca. Està constituïda per expedients civils i alguns criminals i actualment està en fase d'organització.

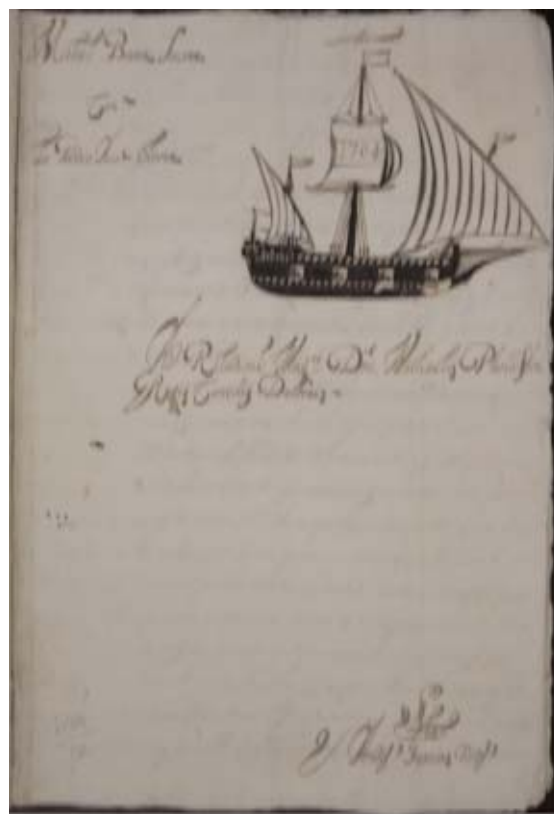
La Unitat Arxivística

Des del punt de vista arxivístic, hem de tenir pre-

sent que l'expedient és la unitat menor del fons d'"Audiència Plets II", i concretament, l'única que ens trobam. Dita unitat, pot estar formada per un sol document, per una peça documental o per un conjunt de documents que quan s'uneixen formen una unitat inseparable. A conseqüència d'aquesta relació dels diferents documents, ens trobam amb el que es defineix com expedient o conjunt de documents.

Aquesta unitat documental està formada per un conjunt de documents generats i produïts orgànicament i funcional per un subjecte productor en la resolució d'un cas.

Quant a la descripció de l'expedient, observam que la portada no és més que una carpetilla o doble full que serveix de coberta protectora, i en ella, generalment apareixen a la part superior, l'entitat generadora de l'expedient (Reial Audiència o Audiència Territorial), la data d'inici de

Portada de Plet civil de la Reial Audiència, A R M

l'expedient, la signatura, les parts implicades en el plet, dades personals dels mateixos, els seus procuradors, el nom del relator o relators, el nom de l'escrivà de càmera, i en algunes ocasions, la cúria d'origen del plet apel·lat.

L'expedient conté diferents graus judicials. El grau inicial seria el de primera instància, és a dir, la documentació que inicia un expedient judicial, dit

concepte s'utilitzà especialment a partir de finals del segle XVIII i quedà estipulat durant l'Audiència Territorial. L'apel·lació, es tracta del grau judicial mitjançant el qual una de les parts, no d'acord en la primera resolució judicial, s'adreça a un jutge o tribunal superior per a la revisió i resolució del plet. El cas de cort, es resol com una primera instància directament des de la Reial Audiència, sense passar per jutjats inferiors, en funció de la causa o de la categoria social d'una o d'ambdues parts litigants. Després de l'apel·lació, podem trobar, el grau de suplicació, és a dir, un recurs d'apel·lació que s'interposa davant d'un tribunal central de treball contra les resolucions de les magistratures. Finalment, els judicis o sentències d'execució o compliment definitiu d'una resolució judicial, especialment una sentència. Apuntar que, són nombrosos, també els casos de recurs, que seria una manera d'impugnació que la llei concedeix a les parts en tota classe de judicis per a demanar l'esmena d'una resolució judicial o un nou examen de la causa. Per concloure, esmentar també la presència de diversos expedients de sol·licituds.

A l'interior de l'expedient, ens podem trobar extractes o resums redactats normalment per un oficial del negociant. També trobam documents originals com certificats, mapes o arbres genealògics i tot un conjunt de documents no originals com són les minutes, còpies, notes marginals que poden ser petits apunts, cèdules o notes escrites al marge del document original i que en algunes ocasions poden arribar a de-terminar la realització de certes diligències.

Des del punt de vist paleo-gràfic, els documents estan escrits en lletra humanística, la qual compta amb algunes abreviatures. Quant a la diplomàtica, assenyalar la presència de *signums* notariais i invocacions simbòliques a més d'una gran quantitat de segells i contrasegells realitzats en paper fins ben entrat el segle XIX.

Detall de segell imprès, Plet civil de l'Audiència Territorial, A R M

En resum, l'expedient és un conjunt de documents que forma una unitat arxivística i que ens informa de les causes, l'evolució i la sentència final d'un plet judicial.

Formalment, l'expedient del fons "Audiència Plets II" està cosit a mà, unint així tota la documentació; els seus fulls són de tamany foli (320x220 mm.), encara que poden anar acompanyats de fulls

d'altres mides. Un altre aspecte a tenir en compte és el suport material de la documentació analitzada. Aquesta presenta tant problemes de suports - bàsicament el paper vegetal i el pergami - com problemes de sustentats, concretament amb la tinta ferruginosa que degrada la documentació amb una acció trepadora en el paper, a més de problemes ambientals o biològics com la humitat, els fongs i els lepidismes i en darrera instància factors humans, derivats de la manipulació i el mal ús i també les mutilacions intencionades. En aquests casos es duu a terme un procés de conservació que se centra en la neteja i la protecció, mitjançant camises de ph neutre de diferents formats, dels expedients que presenten aquesta problemàtica.

Els expedients es distribueixen en lligalls de cartró, fet que defineix el conjunt d'expedients civils junts que formen un conjunt arxivístic, identificat amb la seva signatura. La protecció dels documents entre carpetes de cartró és per a donar més estabilitat al conjunt d'expedients de paper i una certa protecció contra l'erosió que pot sofrir la documentació al llarg del seu cercle de vida.

La informatització que es duu a terme amb el fons d'"Audiència Plets II" és una tasca que s'inicià a principis dels anys noranta amb la introducció de camps i dades especificats amb anterioritat a fitxes de paper dins una base de dades que ha anat canviant de suport informàtic en aquests darrers deu anys. De les fitxes informatitzades amb Access, s'ha passat, al 2003, a un programa

específic dins l'àmbit dels arxius, el programa ArchiDOC.

Finalment, citar, com havíem argumentat en el principi, que dit fons suposa una peça clau en l'evolució històrica de les institucions, una porta d'entrada a un conjunt de nous temes d'estudi, per tant, creiem necessària la continuació de la seva catalogació i posterior investigació.

A R M (Arxiu del Regne de Mallorca)

Bibliografia

ÁLVAREZ - NOVOA, C.: *La justicia en el Antiguo Reino de Mallorca*. Palma de Mallorca, Gráficas Miramar, 1971.

AGÚNDEZ, A.: *La Audiencia de Mallorca*. Ed. Panorama Balear núm. 85. Monografías de arte, vida, literatura y paisaje, dirigidas por Luís Ripoll Rabos. Palma de Mallorca, 1965.

BARCELÓ I CRESPI, M.: "Algunes anotacions sobre la Cúria de la Governació". *XIII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó*. Palma de Mallorca, Institut d'Estudis Baleàrics, 1990. pàg. 7 - 13.

BELLÓ URGELLÈS; C. BORRELL CREHUET, A.: *El patrimonio bibliográfico y documental: claves para la conservación preventiva*. Gijón, Trea, 2002.

JUAN VIDAL, J.: *El sistema de gobierno en el Reino de Mallorca (s. XV-XVII)*. Palma de Mallorca, El Tall, 1996

JUAN VIDAL, J.: *Les Institucions de les Illes Balears. De l'adveniment de la Casa d'Àustria a l'època constitucional. Documents cabdals del Regne de Mallorca. La història: govern i autogovern de les Illes Balears*. Palma de Mallorca, Parlament de les Illes Balears, 2003

MARTÍNEZ-ALCUBILLA M.: *Diccionario de la administración española*. Madrid, Real Sociedad Española de Amigos del País, 1914

MOLAS RIBALTA, P.: "Consejos y Audiencias". *Studia Historica. Historia Moderna*. Salamanca, Ed. Universidad de Salamanca. pàg. 9-21

PIÑA HOMS, R.: "Las instituciones en el Reino de Mallorca a raíz del Decreto de Nueva Planta: Necesidades de Investigación". *II Jornades d'Estudis Històrics Locals*. Institut d'Estudis Baleàrics, Palma de Mallorca, 1983. pàg. 59-79

PIÑA HOMS, R.: *L'arquitectura politicojurídica del Regne de Mallorca. Documents cabdals del Regne de Mallorca. La història: govern i autogovern de les Illes Balears*. Palma de Mallorca, Parlament de les Illes Balears, 2003

PLANAS ROSSELLÓ, A.: *El proceso penal en el Reino de Mallorca*. Palma de Mallorca, Miquel Font, editor, 1998

URGELL HERNÁNDEZ, R.: *Introducción al estudio de la Audiencia de Mallorca como institución judicial (siglos XVI-XIX)*. Estudis Baleàrics núm. 36. pàg. 25 - 39.

URGELL HERNÁNDEZ, R.: *El procediment civil de la Reial Audiència de Mallorca en la seva primera època. Estudi documental de les "Ordinacions" de 1576*. XV Congrés de Història de la Corona de Aragó. Actas Tomo I. *El poder Real en la Corona de Aragó (siglos XIV - XVI)*. pàg. 431 - 442.

URGELL HERNÁNDEZ R.: *Arxiu del Regne de Mallorca*, Guia/Guía. Palma de Mallorca, Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, 2000

VIURE LA CREATIVITAT : com transformar la matèria gris en neurones de colors

Francesca Magraner

"Tot el que puguis fer, o puguis sommiar, comença-ho,
la gosadia té geni, poder i màgia"

GOETHE

1. Creativitat a tot arreu: fenòmen mediàtic o revolució social?

Des de fa un grapat d'anys el terme *creativitat* és omnipresent a tots els camps de la cultura i fins i tot de la vida quotidiana; així, s'observa la proliferació de tallers d'escriptura creativa, presencials o per internet, que es converteixen en èxits mediàtics¹; els centres culturals depenents d'ajuntaments o entitats d'abast més local, també aposten obertament per l'oferta d'activitats *creatives* i amplien el ventall d'edat des de gairebé nadons fins als padrins². D'altra banda, una ullada a les ofertes laborals manifesta que les empreses cerquen un perfil de treballador que, més que un dilatat currículum o col·lecció de màsters, demostris un creatiu, fins el punt de llegir anuncis amb aquest nou ofici: *Es cerca creatiu per a...*

Aquesta època daurada de la creativitat sembla anar lligada a la revitalització de teràpies de tota mena: aromes, rialla, colors, música... com si l'avanç científicotecnològic i la societat del benestar implicassin un costós peatge en forma d'abatiment, desencís, frustració....amb altres paraules, d'un *déjà vu* on tot ja està inventat. Davant aquest gris desencant s'aixeca la clau de la creativitat que obri la porta als camins que han de permetre desenvolupar el potencial creatiu que abasta totes les dimensions de la vida: des de la resolució de conflictes personals o professionals a la satisfacció de com desfer-se'n en l'art de regalar i fer un curset de *packaging*³

2. Però, què és això de la Creativitat?

Si qualsevol definició és sempre incompleta, en aquest cas, cercar unes paraules que resumeixin el terme creativitat és gairebé una missió impossible. A més a més, la creativitat és un cabdalós riu que es nodreix de nombrosos afluents: psicologia, pedagogia, economia, administració d'empreses,

música, literatura, art en general...i naturalment, la ciència.

Això no obstant, aquest entrebanc pot convertir-se en una demostració d'esperit creatiu a fi de no caure en un enfilall de teories difoses i abstractes. Així, hem optat per oferir una breu antologia d'aproximacions al tema de tres autoritats en la matèria:

1. **Saturnino de la Torre** (1982:194), un dels primers difusors de la creativitat a Espanya i investigador en el camp de l'educació, utilitza un enginyós i senzill acròstic per caracteritzar-la:

C - OMBINAR
R - EORGANIZAR
E - MPLEOS DIFERENTES
A - MPLIAR
T - RANSFORMAR
I - NVERTIR
V - ISIÓN DIFERENTE
I - INFERIR
D - ISMINUIR
A - DAPTAR
D - ECIR NO

2. **Francisco Menchén** (2002:23) aprofundeix en el procés creatiu amb el model "IOE" aplicable, en principi, al sistema educatiu: Imaginació (I), Originalitat (O), Expressió (E), indicadors a través dels quals s'engega la tasca creativa⁴ (figura 1). Una ràpida visió del quadre evidencia la riquesa de factors que implica la creativitat i posa de manifest que ser creatiu comporta un entrenament constant que va més enllà del món acadèmic i que el *secret* s'amaga en el reaprofitament de les immenses possibilitats que tot ser humà té emmagatzemades, però tendeix a infrautilitzar.

3. **Ricardo Marín Ibáñez** juntament amb Saturnino de la Torre són els editors d'un altre lli-

¹ El present any 2003, dos diaris de Balears organitzaren tallers d'escriptura creativa: *Diario de Mallorca* amb l'escriptor Carlos Garrido i *El Mundo* amb la professora Magdalena Tirado. La resposta de públic fou tan satisfactòria que s'obrí llista d'espera.

² L'ONG *Nous Horitzons* (Catalunya) du a terme des de fa uns anys una activitat conjunta entre avis i nets: els avis relaten un conte als infants que el transformen en dibuix i creen una mena de text il·lustrat amb celebració i lliurament de pemis. L'experiència s'insereix dins la implicació de les famílies en el foment de la lectura.

³ Recordem èxits com *Más Platón y menos prozac de.....* o els llibres de Jorge Bucay..... També la tècnica del *Feng Shui* amb la influència de la decoració de la llar sobre l'equilibri emocional atreuen més seguidors.

⁴ El llibre de Menchén constitueix una obra fonamental per apropar-se al món de la creativitat, en especial pels educadors, amb un llenguatge planer i un recull d'activitats seqüenciades per edats i àrees curriculars.

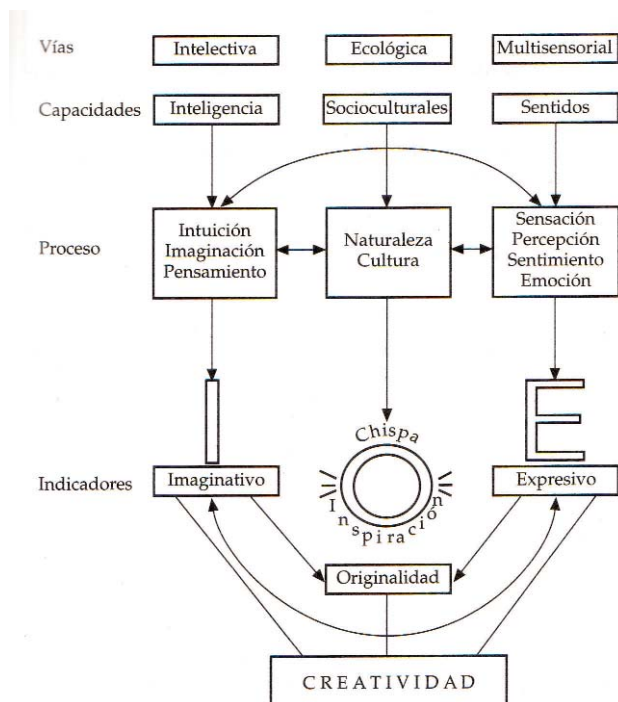

figura 1

bre de referència⁵ sobre creativitat (1991), on s'arriben a oferir fins a onze definicions que conformen un autèntic manifest sobre creativitat (figura 1a).

3. A voltes amb el tòpic etern: el creatiu, neix o es fa?

Aquest interrogant enllaça directament amb l'inesgotable debat sobre la condició de l'artista. La major part de teòrics de la creativitat⁶ donen voltes sobre l'esmentada qüestió i als congressos⁷ s'enceten escalfades discussions que constitueix la pedra angular sobre la qual sembla no haver-hi unanimitat.

El tema no és en absolut nou i si bé el mite de Prometeu⁸ serveix per engegar la qüestió, com objecte de discussió teòrica ens hem de remuntar al segle XIX amb el Romanticisme⁹ i el seu poder demiúrgic del qual se'n sentien tan orgullosos.

En contra dels romàntics, la possibilitat que existeixen tècniques per desenvolupar la creativitat i trencar amb les paralitzacions que imposa la raó i els convencionalismes de la societat,

esclata amb sorprenent virulència a principis del segle XX: els **avantguardismes** provocaren una transformació radical de l'art fins al punt que, hores d'ara gairebé un segle després, els seus pressuposts són la base de la majoria d'exercicis que ens ensenyen a ser creatius¹⁰. Una de les tècniques amb més rendiment per dur a terme produccions creatives és l'**analogia inusual**¹¹ que explotaren fins al deliri els surrealistes; el **collage**¹² que adjuntem constitueix tot un manifest iconogràfic que il·lustra els camins insòlits de la creativitat (Figura 2). En el terreny de la llengua i literatura destaca actualment la figura de Tomás Motos¹³. La tècnica base de l'esmentat autor es fonamenta sobre les modificacions il·limitades del llenguatge a partir d'unes *matrius específiques*. És palès el deute amb el surrealisme en aquest exercici¹⁴ (Figura 3).

Motos insisteix que tots tenim un potencial creatiu que simplement cal exercitar i insisteix en la màxima: **Per crear s'han de rompre esquemes prèviament**. Per tal motiu, dóna cabdal importància a les tècniques de relaxació, dinàmica de grups i connexió cos-ment¹⁵. Així, no sorprèn que els dos col·lectius dins el món educatiu més creatius, segons el seu parer, sigui el professorat d'educació infantil i d'educació física.

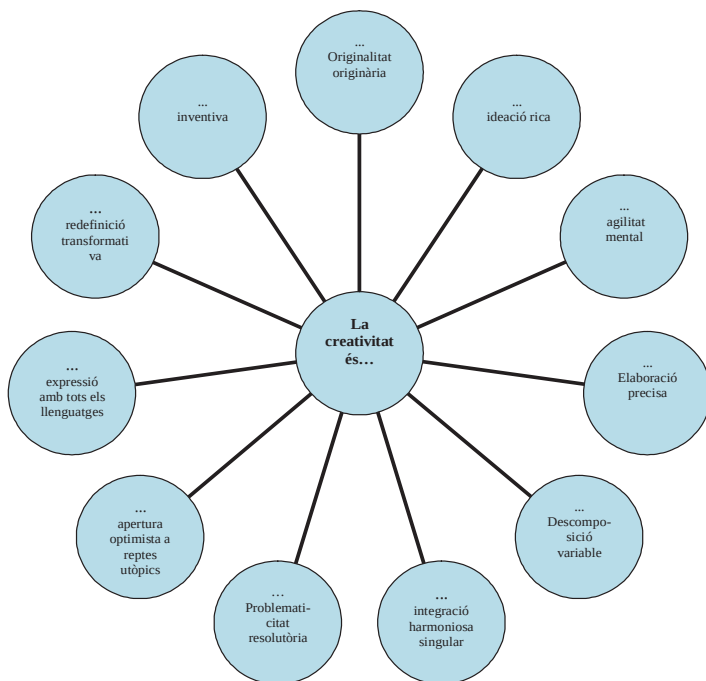

figura 1a

⁵ *El Manual de Creatividad* (Vicens Vives, 1991, Barcelona). L'organigrama és una reelaboració simplificada a partir del capítol "Introducción" de De Prado, D (coord) () 10 activadores creativos.

⁶ Autors

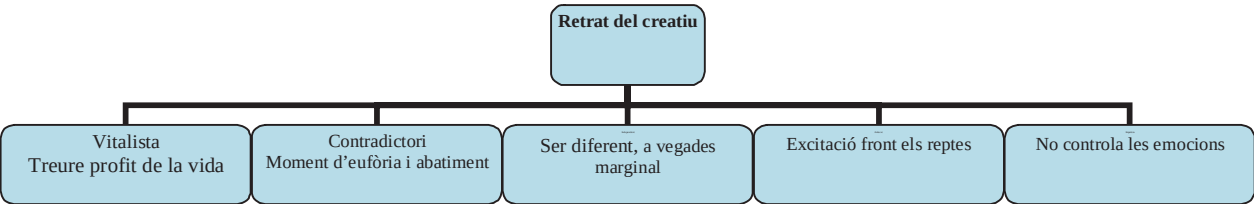
⁷ L'aprofundiment en el tema ha obert noves línies d'investigació com les comunicacions *Bilingüismo y creatividad o Adolescentes creativos ¿matutinos o vespertinos?* al Congreso Internacional de Creatividad celebrat a La Manga del Mar Menor, 2003.

figura 2

4. Com identificar un creatiu?

El camp de la psicologia ha estudiat profusament els trets més significatius de l'individu creatiu. Manuela Romo ()¹⁶ explicita un retrat robot dels éssers creatius:

Aquesta caracterització pot induir a associar la personalitat del creatiu al desequilibri i a viure perillosament devora un precipici. Però l'esmentada psicòloga ens tranquilitza ja que l'esperit creador per si no afecta directament la salut mental de

Prótasis	Apódosis
«Si haces» el ridículo un agujero una de las tuyas el payaso una tortilla el amor novillos los deberes la pelota tonterías	no te chupes el dedo apaga la luz lávate las manos da las gracias no escupas no hables con el conductor entra sin llamar no toques eso no te metas el dedo en la nariz no señales con el dedo

figura 3

l'agent. Això no obstant, seria il·lús negar l'evidència dels problemes emocionals de genis com Van Gogh, Schuman, Nietzsche, Hemingway, Virginia Wolf o J. Nash, però no pot establir-se una relació directa entre bogeria i creativitat ja que les estadístiques demostren que moltes persones pateixen transtorn psíquics sense manifestar actituds creatives i a l'inrevés, els creatius saludables superen de llarg als que han patit malalties en major o menor grau.

5. Com iniciar-se en la creativitat i no morir en l'intent

Probablement, tots hem utilitzat més d'una vegada, sense ser-ne conscients, les tècniques bàsiques de la creativitat: qui no ha fet ús del *brainstorming* o de la **pluja d'idees** per engegar un assumpte? Quants no han exercitat un *role-playing* o **sociodrama** per objectivitzar un situació problemàtica i crear situacions d'empatia? No ha atorgat ningú un ús diferent a un objecte en situacions d'emergència en una demostració on la

8 Explicar breument el mite.
9 Romanticisme i mal *du siècle*: la depressió.
10 Exposició al Centre George Pompidou.....
11 Analogia inusual: trobar semblances entre dos objectes o conceptes totalment dispars.
12 Explicar origen i bibliografia de la imatge del collage.
13 Motos, T (): *Juegos creativos del lenguaje*.
14 AA.VV () *Dinamizar textos*.
15 Bibliografia Tomás Motos.
16 Manuela Romo-bibliografia.
17 Edward de Bono Lateral thinking o Pensament divergent. Post-it, donuts... ?
18 Terme introduït per Saturnino de la Torre per distingir-lo del teòric Creativitat.

a base de gimnàstica mental arribar a una flexibilitat i agilitat que ha de permetre que minvin els blocatges.

La major part dels experts en creativitat coincideixen a classificar en tres grups les tècniques seguint el ja canònic dibuix de **M. Fustier**¹⁹: **analògics, antitètics i aleatoris** (Figura 4).

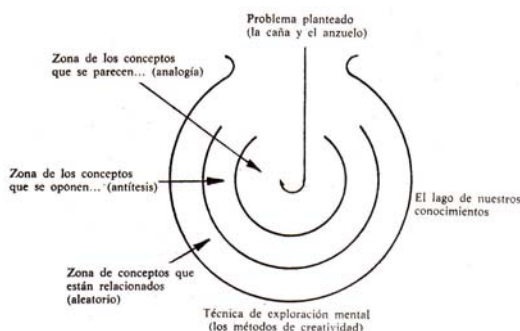

figura 4

La zona aleatòria constitueix un veritable manà per produir creativament; les combinacions insòlites d'elements a priori irreconciliables són la font dels descobriments i constitueix l'eina principal del món de la publicitat actual. Més amunt ja s'ha fet referència a les matrius com a instrument de partida per generar idees brillants i forçar al màxim la connexió entre conceptes que la racionalitat ens impedeix relacionar. També en aquesta àrea es poden situar les activitats a partir del Pensament lateral desenvolupat per **E. de Bono**²⁰ que cerca canviar la forma de percebre les coses i anar més enllà de l'obvietat a través de la flexibilitat de la ment. Un exercici clàssic, del qual el dibuix dels globus n'és un clarificador exemple, es troba en la **recerca interrogatòria**²¹ de tot tipus de situacions del més transcendent al més anecdòtic. La pregunta clau seria: per què les coses són com són? Una bateria d'interrogants el menys lògics possibles ajuda a rompre amb els convencionalismes i permet trobar alternatives al que considerem evident i inqüestionable (Figura 5).

6. Els gurus de la creativitat al segle XXI: disseny, publicitat, moda...

L'entrada al segle XXI no ha fet més que incrementar un enfrontament entre la cultura de la imatge i una altra anomenada intel·lectual. Els ortodoxes culpabilitzen els *mass media* de la degradació d'una mena de cultura A, clàssica i prestigiosa, vers una cultura B que es regiria per

la llei del mínim esforç i que es catalogada de superficial i buida en valors.

Paradoxalment, la creativitat ha donat els fruits més brillants a camps com la publicitat que, amb totes les excepcions que es vulguin, aconsegueix seduir amb productes fascinants pel seu enginy i, gosaríem a afirmar, pel seu poder màgic. L'analogia inusual, la pluja d'idees, el pensament divergent... constitueixen les eines de treball de les agències de publicitat. Res més allunyat de la nostra intenció defensar el consumisme desmesurat actual ni les manipulacions que els missatges subliminals comporten, ja que considerem s'ha de dissociar la lliçó magistral dels creatius de la mercadotècnia que després s'ocupa de vendre els productes.

Valguin les anteriors línies per prestigiar aquests col·lectius d'artistes que, en una exhibició de prodigiosa imaginació, han aconseguit que les anomenades *arts decoratives*²² s'equiparin en valoració als consagrats i inqüestionables gremis de pintors, escultors, escriptors...

Les mostres de creativitat que adjuntem són filles del nostre temps, del mestissatge que ho impregna tot, de la filosofia del *sentipensar*, de la creació a Milà de la *Università dell'Immagine*, d'una època on el prefix inter hauria d'encetar qualsevol paraula. Les imatges demostren que no hi ha límits per a la creativitat:

I. La dissenyadora Agatha Ruiz de la

figura 5

Prada s'atreveix a crear un vestit inspirat en una escultura d'Eduardo Chillida.

II. La poesia visual en format de cal·ligrama serveix per anunciar un programa radiofònic de l'escriptor Juan José Millás.

III. Un poema de San Juan de la Cruz demostra que qualsevol lloc és idoni per a la poe-

¹⁹ Explicar gràfic

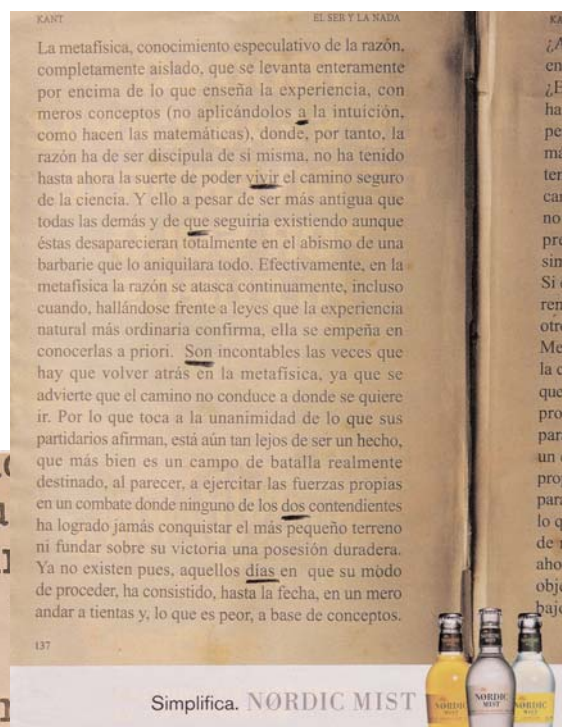
²⁰ Citat abans

²¹ Explicar globus. I. Cerejido Samos (1997): *Programa de estrategias del pensamiento social y creativo*. Madrid, Ed. EOS

²² Exposició de Versace al Victoria & Albert Museum de Londres 2002. Exposició de 100 anys de la moda a Espanya al Museo de Arte Contemporáneo Reina Sofía (Madrid) 2003

sia, fins i tot aquest bany d'un pis a Barcelona càrrec d'Estudi Metro amb sanitari. El geni del disseny Philippe Starck.

IV. L'enèsima recreació del mític quadre *Mona Lisa* a càrrec de Paul Giovanopoulos (1988) demostra que l'admiració i el respecte per l'obra pictòrica no és incompatible amb una de les poques zones de llibertat que ens resta: l'art.

Bibliografia bàsica.

- CEREJIDO SAMOS, I. (1997): *Programa de estrategias del pensamiento social y creativo*. Madrid: EOS.
- DE BONO, E. (1994): *El pensamiento creativo. El poder del pensamiento lateral para la creación de nuevas ideas*. Barcelona: Paidós.
- DE PRADO, D. (Coord) (1998): *10 activadores creativos*. Universidad de Santiago de Compostela
- DE LA TORRE, S. (1982): *Educación en la creatividad*. Madrid: Narcea.
- DE LA TORRE, s. (1995): *Creatividad aplicada*. Recursos para una formación creativa. Madrid: Escuela Española.
- FUSTIER, M. (1975): *Pedagogía de la creatividad*. Madrid: Index
- MARÍN, R. y DE LA TORRE, S (1991): *Manual de la creatividad*. Aplicaciones educativas. Barcelona: Vicens Vives.
- MENCHÉN BELLÓN, F. (2002): *Descubrir la creatividad*. Madrid: Pirámide.
- MOTOS, T. y otros (1987): *Dinamizar textos*. Madrid: Alhambra.
- MOTOS, T. (1999): *Juegos creativos de lenguaje*. Universidad de Santiago de Compostela.
- ROMO, M. (1996): *Psicología de la creatividad*. Universidad de Santiago de Compostela.

GNU / LINUX

Tux

Bartomeu Mascaró Soler
Coordinador projecte xarxipèlag de
l'IES Arxiduc Lluís Salvador

Cada vegada més s'està parlant de Linux, pareix que està de moda, encara que molts desconeguin exactament què és. Sabem que els ordinadors, pel seu funcionament, necessiten un sistema operatiu. Emperò que això és, únicament i exclusivament, gràcies a una determinada empresa de *software*, la qual domina gran part de quota del mercat dels anomenats PCs domèstics. Aquesta empresa ens ven, o millor dit lloga, el seu sistema sota unes condicions que no permeten la seva modificació, adaptació o còpia. A més, l'absència de regulació per part de l'administració, encara que pràcticament es tracti d'un monopoli, fan que el productor imposi aquestes condicions d'una forma considerada abusiva per molts d'ells.

Això fa que de cada vegada més es parli del Linux com un sistema de lliure distribució el qual fa que també els ordinadors funcionin amb un entorn gràfic de qualitat (X-windows) molt paregut, i millor, a d'altres sistemes operatius. Si a més afegim la particularitat que en podem fer tantes

còpies com vulguem, distribuir-les sense cap tipus d'impediment, i que, fins i tot, disposam del codi font, el qual implica la possibilitat de poder modificar-lo i adaptar-lo a les nostres necessitats, sona tan bé

que quasi no és creïble.

Amb aquestes condicions, i amb l'associació del nom de *software lliure*, la primera impressió que té molta gent és que es tracta d'un subproducte informàtic. Res més llunyà de la realitat.

Per entendre GNU/Linux cal fer una mica d'història...

Fins fa 25 anys, el *software* no era comercialitzat; és més, era compartit i obert entre els programadors, fins que a l'any 1969 es comença a comercialitzar.

Als anys 70, Dennis Ritchie i Ken Thompson desenvoluparen un sistema operatiu anomenat Unix. La Universitat de Berkeley va adquirir una llicència motivada per poder experimentar amb ell, ja que incloïa el codi font. Ben aviat es va difondre i no hi havia programador que no conegués aquest sistema. Molts d'ells el consideraven l'únic sistema operatiu real i l'únic "correcte".

L'any 1984 Richard Stallman va decidir-se a la construcció del que ell anomenà *Software lliure*. El raonament d'Stallman era que els majors avenços en el *software* sorgeixen quan es coopera entre programadors. En aquells anys les indústries de *software* estaven ja en contra del compartiment del *software* i la llibertat dels usuaris quant al seu ús.

Richard Stallman

Així que va decidir programar un sistema paregut a l'Unix i regalar-lo. Aquest sistema l'anomenà GNU que significa *Gnu's Not Unix* (GNU no és Unix).

El 1985 crea la *Free Software Foundation* per recollir donacions i contractar programadors, i comencen a sortir les primeres aplicacions. Entre elles cal destacar Emacs i el famós compilador GCC.

Linus Torvalds

Emperò en aquest projecte GNU li faltava el *kernel* que és el programa que controla el *hardware* de la màquina. I aquí és on entra, l'any 1991, Linus Torvalds que va decidir utilitzar el sistema GNU i completar-lo amb el seu propi *kernel*.

El resultat d'aquesta combinació l'anomenà Linux.

No és estrany que Stallman insisteixi en què el nom és GNU/Linux i no només Linux, ja que hi ha molt més codi del projecte GNU que del Linux.

Avantatges de GNU/Linux

És lliure

- Llibertat d'executar programes per a qualsevol

Entorn gràfic (Gnome)

propòsit, així com la llibertat per modificar-los, i adaptar-los a les nostres necessitats.

- Llibertat per millorar-lo i distribuir-lo per a qualsevol mitjà, també amb finalitats comercials, emperò sota *Copyleft* (no permet que se puguin afegir restriccions addicionals a les modificacions o distribucions) per assegurar que seguirà essent lliure.

És potent i popular

- El sistema és ràpid, fins i tot si hi ha diferents programes executant-se a la vegada. Linux aprofita al màxim les possibilitats multitasca dels processadors.
- Existeix una gran comunitat d'usuaris a la Web que ofereix molta informació i ajuda a través de fòrums, llistes de correu, grups de notícies...

És fàcil d'instal·lar

- Si hi ha una maledicció al món del Linux, aquesta és la instal·lació. Fa uns anys s'havien de tenir uns certs coneixements per a la seva correcta instal·lació, emperò, avui en dia, hi ha distribucions de Linux que són més fàcils i ràpides d'instal·lar que altres sistemes operatius de pagament.

Executa aplicacions de qualitat

- Linux està desenvolupat de forma col·lectiva per un gran grup de programadors de tot el món. Això fa que el seu dinamisme sigui una de les seves principals armes i l'enveja d'altres empreses informàtiques. Cada dia s'estan millorant i sortint noves aplicacions. Seria massa llarg parlar de les aplicacions importants a GNU/Linux. Aquí únicament en teniu una petita pinzellada:
 - ▶ **Apache:** projecte nascut per crear un servidor de web estable, fiable i ràpid per a plataformes Unix. És el servidor web més difós per la xarxa Internet. Actualment més del 65% dels servidors Web empenen Apache.

<http://www.apache.org>

- ▶ **Squid:** programa que serveix per accelerar la navegació per la Internet. Normalment s'empra en servidors que es connecten a Internet perquè naveguin uns quants ordinadors amb una única connexió.

<http://www.squid-cache.org>

- ▶ **KDE, Gnome:** sistemes que proporcionen una interfície gràfica per a l'usuari (GUI). Compten amb controladors de finestres, utilitats i multitud d'aplicacions, que fan un

entorn més còmode (i més potent que d'altres) als usuaris novells de GNU/Linux.

<http://www.kde.org>

<http://www.gnome.org>

- ▶ **DNS:** Sistema de noms de domini (Domain Name System), és un sistema per assignar noms a equips i serveis de xarxa. L'assignació de noms s'utilitza en xarxes com a Internet per localitzar equips i serveis amb noms senzills.

<http://www.dns.net/dnsrd/>

- ▶ **Perl:** llenguatge de programació que pràcticament serveix per tot, emperò la seva popularitat és a causa de la programació de servidors d'Internet.

<http://www.perl.com/>

- ▶ **MySQL:** gestor de base de dades SQL (Structured Query Language).

<http://www.mysql.com>

- ▶ **PHP:** és un llenguatge de programació per bases de dades *mysql* en entorns web, com ara les pàgines d'Internet amb extensió .php

<http://www.php.net/>

<http://www.programacion.com/php/>

- ▶ **Gimp:** GNU Image Manipulation Program, és un excel·lent programa d'art gràfic i manipulació d'imatges.

<http://www.gimp.org/>

- ▶ **Mozilla:** Navegador web d'última generació. Té una sèrie de característiques, que fan la navegació més còmoda. Així, per exemple, si volem podem fer que no apareixin els *pop-ups* (finestres de publicitat) i és un 15% més ràpid que l'Internet Explorer.

A més, actualment no existeix cap virus que pugui propagar-se utilitzant vulnerabilitats de Mozilla.

<http://www.mozilla.org/>

<http://mozillae.mozdev.org/>

L'ofimàtica amb GNU/Linux

Tal vegada, l'aplicació que ha tingut més ressò darrerament en el món de la informàtica de consum és la que fa referència a *OpenOffice* i la com-

patibilitat amb els altres paquets d'ofimàtica del mercat. Es tracta d'un paquet ofimàtic que inclou un processador de texts, full de càlcul, editor de presentacions, programa de dibuix i editor de pàgines web. Tots aquests programes són molt similars als dels altres paquets d'ofimàtica del mercat.

L'OpenOffice suporta gran quantitat de formats, de manera que la seva compatibilitat està assegurada. Com a detall de la darrera versió podem destacar que es pot passar un document de text a format pdf, amb un sol clic de ratolí. I tot això amb l'avantatge que suposa l'etiqueta "software lliure".

Qui utilitza GNU/Linux?

A l'adreça

[http://linux.bryanconsulting.com/stories/storyReader\\$45](http://linux.bryanconsulting.com/stories/storyReader$45)

hi trobareu un llistat molt interessant d'usuaris, empreses, organismes que utilitzen Linux, com ara Google, Boeing, Pixar, Intel i, fins i tot, organismes de seguretat dels EEUU.

Com podreu comprovar la llista és molt extensa. Un dels exemples més significatius, i que ha tingut ressò mundial, ho tenim al nostre país. A Extremadura, s'ha fet una aposta clara per integrar els seus habitants a l'anomenada "Societat de la Informació". Aquesta situació s'ha traduït en la creació de GNU/Linux amb un clar objectiu educatiu, social i econòmic.

La Junta d'Andalusia, ha posat en marxa un programa per tal de distribuir *software* lliure i gratuït basant-se en GNU/Linux

Als països nòrdics, a través d'un organisme, informaran els seus ciutadans de les alternatives al *software* propietari.

A França, els ministeris de Cultura, Defensa i Educació han migrat cap a Linux, per raons, entre d'altres, de seguretat.

A Alemanya, el ministre de l'interior, ha subscrit un contracte amb IBM per canviar l'actual sistema dels ordinadors de les dependències ministerials pel sistema Linux.

Els asiàtics preparen un sistema operatiu propi, amb la finalitat de no dependre de sistemes propietaris.

Al nostre país, "El Plan Nacional de Investigación Científica, Desarrollo e Innovación Tecnológica"

dedica especial atenció al *software* lliure/Linux (pàgina 423 del Volum II del "Plan Nacional"). Aquí en teniu una mostra:

«De igual forma, se considera como un objetivo general del programa lograr un mayor uso del software libre por parte de todos los agentes de la sociedad, para lo que se realizará una promoción de su utilización. Casos históricos tales como el del servidor Apache y del sistema operativo Linux, que han contribuido de manera importante al desarrollo tecnológico de Internet, han demostrado que software bien estructurado y de fuente abierta puede alcanzar un nivel de calidad y extensión en su distribución comparable al software propietario. Por ello, se consideran de especial interés aquellas propuestas en las áreas prioritarias de este Programa con base, desarrollo y resultados software de fuente abierta. Igualmente se valorará la difusión de los mismos a través de comunidades que permitan su evolución y difusión de forma eficiente, la creación de repositorios específicos, herramientas de búsqueda, etc... Son también de interés aquellas iniciativas de utilidad para articular la estrategia en áreas en las que el modelo de fuente abierta combinado con principios arquitectónicos y de estructura de datos comunes puede tener un gran potencial (ej. administración pública) al reducir duplicidad en los desarrollos y facilitar la convergencia hacia la interoperabilidad.»

A la nostra comunitat pareix que les autoritats educatives comencen a adonar-se dels avantatges que suposa GNU/Linux. Així, un representant del projecte *Xarxipèlag* de la Conselleria d'Educació de la CAIB, afirmà, a les jornades sobre *programari lliure i programari de pagament*, que "el model de programari obert/lliure contribueix de forma decisiva a la **regionalització dels beneficis de l'activitat econòmica vinculada a la informàtica**".

Un dels col·lectius més destacats a la nostra comunitat ho podem trobar a <http://bulmalug.net>, associació que fomenta l'ús de *software* lliure en general. És tracta d'una web molt activa, reconeguda pels seus excel·lents articles i per la gran tasca de difusió que fa del *Software* lliure

Observació: el text original d'aquest escrit ha estat fet en la seva totalitat amb *software* lliure.

D'alguna manera, que el temps passi perquè ens estimin més (La urgència ètica del Rick Blaine a Casablanca)

Gabriel A. Gordiola Márquez

El comportament d'un individu dóna la mesura de la claudicació de tots els altres.

Günter Grass

Bogart és distint d'aquells herois d'abans de la guerra que tenen la seva representació màxima en Gary Cooper; bells, forts, nobles, expressió de l'optimisme i eficàcia de la seva civilització, molt més que de la seva ansietat.

André Bazin

No crec que la vida tingui un sentit particular. Tinc tristesa a propòsit del món, de l'existència humana.

Woody Allen

*També acostumo a contar els amors d'Ingrid Bergman i Roberto Rossellini, quan ella, estant a Hollywood, va veure **Roma ciutat oberta** amb el seu marit, i es va quedar tan enlluernada que li va escriure una carta a Rossellini dient-li que estava disposada a treballar amb ell. Aquest n'és un exemple que escrivim o fem cinema perquè ens estimin més, i de com Rossellini ho va aconseguir. Però segons consta en la història, en veure Ingrid Bergman a Rossellini va ser, realment, quan es va enamorar d'ell. I potser, la lliçó és que Rossellini no va aconseguir que el volguessin més amb la seva obra meravellosa, sinó quan es va trobar cara a cara amb Ingrid Bergman i ella va decidir abandonar al seu marit i quedar-se amb ell. S'escriu per això, perquè t'estimin més, però no sé si és veritat que s'aconsegueix.*

Fernando Fernán-Gómez

Bajo la flor, la rama
sobre la flor, la estrella
bajo la estrella, el viento
¿Y más allá?

Más allá ¿no recuerdas?, sólo la nada
la nada, óyelo bien, mi alma,
duérmete, aduérmete en la nada
si pudiera, pero hundirme.

María Zambrano. **Delirio del incrédulo**

La sensibilitat que desprèn María Zambrano en els seus lúcids versos reflecteix amb claredat la trobada amb la buidor, i ens encoratja a caminar en la direcció oposada a la bellesa dels mateixos. En definitiva, a respondre, trobant el sentit de la nostra vida. Un atlètic propòsit seria no sucumbir al *no-res*. Surar al voltant d'ella, però sense necessitat d'apropar-nos tant que, més tard, fora necessària sortejar-la. Els ulls del navegant acaben trobant el preu del sacrifici lluny del mar. El mateix mar que per a molts ha estat abordat en la platja que va visitar el petit Antoine Doinel.

També podem fugir del *no-res* a través de qualsevol gènere cinematogràfic. Un *cinema paradiso* que es troba prop dels sentiments, que la pantalla ens els comunica amb el gest de la paraula i la mirada de l'actor, que completa la seva eterna romeria des de la màgia de Chaplin, passant per la força expressiva de Greer Garson, a la trobada de la cabriola apassionada del genial Mastroianni. Tots ells ens acompanyen i es troben en aquelles coses que ajuden a creure que, encara, és possible somiar amb un món millor.

D'acord amb Vittorio Gassman el que cal fer davant de la càmera és estar. *Estar i punt. Com un objecte, com part del famós... "material plàstic". Estar en el moment i la manera adequades, superant tota una sèrie de dificultats i obstacles: els canvis d'humor, les oscil·lacions de temperatura, els trasllats de lloc, la no-continuitat de l'acció, l'absència de públic i d'altres. S'entén que per a poder actuar simplement davant d'una càmera, i després interessar el públic, cal reunir certes qualitats naturals, diria, com la bellesa, l'expressivitat del rostre, certa "personali-*

*tat". En el noranta per cent dels casos, el mestratge no compta; amb les degudes excepcions, és clar*¹.

És indiscutible que aquestes qualitats naturals, de les quals parla Gassman, les posseïa Bogart. Personalitat i saber estar, també formaven part de l'univers que ens oferia *Bogie* en les seves interpretacions tal com li succeïa a Gary Cooper², estava meravellós quan gaudia del paper adequat i podia ficar-se en la pell del personatge. Analitzar si Bogart formava part del reduït grup d'actors amb talent, no és el nostre propòsit³.

El realitzador Howard Hawks, que va intentar reproduir l'ambient de *Casablanca* en el seu efectiu i més que correcte *Tener y no tener*⁴, aconseguí que el nostre heroi brodi el paper. Però en aquesta ocasió, mostra amb menys esplendor la seva humanitat. De vegades hom arriba a sospitar, no obstant això, que n'és el fruit d'una paradoxa. El final esperat i trobat, és el contrari al desitjat per Hawks.

Set anys després de rodar *Casablanca*, Ingrid

¹ Gassman, Vittorio. *Sobre el teatro*. El Acanalado, 72. Barcelona, 2003. P. 86.

² El director, Fred Zinnemann, que va rodar amb Cooper *Solo ante el peligro* (1952), va comentar que el seu propi caràcter i integritat brillaven a través de la imatge que representava en la pantalla ... Havia arribat a dominar millor que ningú que jo conegui totes les exigències de la càmera. Posseïa el segell d'un gran actor.

³ El seu amic John Huston va dir: *és un home irremplaçable. Mai no tornarà a haver-hi ningú com ell.*

⁴ *Tener y no tener* (1944), de Howard Hawks. La parella de Bogart en aquesta ocasió va ser la Lauren Bacall.

Bergman es va enfrontar novament al repte de conèixer els diàlegs a l'últim moment. Aquesta vegada per qüestions metodològiques de Rossellini⁵, qui creia que l'actor no devia acostumar-se a conèixer-los, per a aconseguir la màxima frescor dels intèrprets.

D'ella va dir Truffaut a Hitchcock: *és una actriu extraordinària i perfecta per a treballar amb vostè*⁶. La veia com algú que era capaç de transmetre amb la mirada el que per a uns altres resultava impossible, fins i tot histriònicament. Tal vegada, era perquè comptava amb més registres, i aconseguia transmetre en la pantalla més coses, alhora, amb una sola mirada, que d'altres actors.

Totes les decisions que deixem a la mercè del vent són oportunitats perdudes perquè esculli el cor. A *Casablanca* dones i homes com Ilsa i Rick abracen el vent a l'abast, per a sortir airoso en el camí del cor⁷.

Després d'aquest incert preàmbul, el primer que hem de reconèixer és que *Casablanca* és una pel·lícula senzilla que sobrepassa la seva època. Conté drama, acció i una intensa història d'amor.

Els enamorats sacrifiquen el seu amor per altres propòsits més ambiciosos. Això crea en nosaltres una enorme atracció. El públic, sense esforç, és capaç d'imaginar l'amor d'Ingrid Bergman⁸ o de Humphrey Bogart⁹, fins i tot renunciar a ell desinteressadament, com una contribució a la causa per derrotar els nazis.

La ironia i el sarcasme es desenvolupen com si es tractés d'una enorme sàtira. Les escenes inicials freguen la comèdia; el diàleg combina el cínic amb l'avorrit, els sarcasmes amb els proverbis. Veiem que Rick sap com moure's dintre d'un món corrupte. *Quina és la seva nacionalitat?*, li pregunta l'oficial alemany Strasser, i ell contesta *borratxo*, el seu codi personal *jo no em jugo la pell per*

ningú.

L'avenir depèn de la desaparició de la ferida. En la trobada amb el passat hi ha molt en joc, per a sofrir, per a corregir, per a millorar, per a oblidar, per a desxifrar i, sobretot, per a guardar en l'ànima, com el reducte d'última confiança.

La dona que Rick Blaine va estimar anys enrere a París, sota l'ombra de l'ocupació alemanya, va organitzar la fugida d'ambdós i creu que ella el va abandonar, deixant-lo sota la pluja en una estació de tren amb els passatges cap a la llibertat. Ara Ilsa està amb Víctor Laszlo, un heroi llegendari de la Resistència francesa.

El passat compost pels dies viscuts a París, inspira a Blaine una dolorosa nostàlgia i el desig de reconstruir o, fins i tot, reviu aquells dies.

El recorregut de Rick és d'una tortuosa arqueologia personal. La palanca de la reconstrucció del succeït serà la fortuïta trobada amb la senyora Laszlo.

Des d'aquest moment el seu paper serà, precisament, enfrontar-se al passat de cara a les necessitats de les circumstàncies presents.

No podem negar que el miracle es va produir, en una pel·lícula que es va fer com un producte d'usar i llençar. El resultat és d'una bellesa eterna; és a dir, el que el José Luís Garcí¹⁰ classifica com pel·lícules irrepitibles, que solen ser pel·lícules d'atmosfera. Aquelles on el talent creador es desborda. El termòmetre que marca la temperatura d'*obra irrepitible* és el record que produeix en l'espectador, i la predisposició, a la primera oportunitat que sorgeixi, de tornar-la a veure.

Que els actors no coneguessin el desenllaç, durant el rodatge, li dóna un toc de tensió que, vist el resultat, ha estat molt encertat¹¹.

⁵ A més repetia poques preses i rodava ràpid. En 46 dies i uns 16.000 metres de negatiu va rodar *Europa 1951*.

⁶ Truffaut, François. *El cine según Hitchcock*. Círculo de Lectores. Barcelona, 2003. p. 125.

⁷ Segons Popol-Vuh, *Quan hagis d'elegir entre dos camins, pregunta't quin d'ells té cor. Qui elegeix el camí del cor, no s'equivoca mai*.

⁸ Va néixer el 29 d'agost de 1915 a Estocolm (Suècia). La seva mare va morir quan ella tenia dos anys i el seu pare quan va complir els dotze. Per aquest motiu uns familiars es van fer càrrec d'ella durant la seva infantesa. Amb 17 anys va ser escollida entre centenars d'aspirants per a estudiar en la Real Escola de Teatre Dramàtic, la mateixa en la qual es va instruir la Greta Garbo. Després de petits papers i algunes obres de teatre, es va consolidar com una estrella de cinema en el seu país. Dóna el salt a Alemanya, on roda una pel·lícula, però davant l'apogeu del nazisme es marxa a Estats Units abans que esclati la Segona Guerra Mundial. La barreja de talent i bellesa de la Bergman crida l'atenció del director David O. Selznick, que és qui s'emporta a l'actriu a Hollywood.

⁹ Va néixer el dia de Nadal de 1899 a Nova York, encara que segons algunes fonts, el seu naixement es va produir el 23 de gener de 1899, però la Warner va canviar aquesta data al 25 de desembre per a fer veure que un tipus que va néixer en Nadal no pot ser tan malvat com sembla ser en la pantalla. Es va allistar a la Marina nord-americana i va lluitar en la Primera Guerra Mundial, on va sofrir l'accident en el seu llavi superior que li donà la seva particular forma de parlar. Al seu retorn, va buscar fortuna en el món de l'espectacle, iniciant una llarga relació amb la Warner Bros. Bogart tenia dues grans aficions, la navegació i la beguda. Però també va ser un home compromès. Va formar part del Comitè de la Primera Esmena, resposta a la caça de bruixes iniciada pel senador McCarthy. Va morir el 14 de gener de 1957 a la seva casa d'Hollywood, en la qual va passar els seus últims anys rebent visites d'amics. Anys després contava, Lauren Bacall, que cada vegada que deixava de rodar, Bogie, sentia la inseguretat de l'actor desocupat.

¹⁰ Garcí, José Luís. *Querer de cine*. Nickel Odeon. Madrid, 2003. P. 116.

És de vital importància per al personatge que interpreta Bogart que l'espectador, quan observa Rick, vegi el que passa per la seva ment mirant-li a la cara. El seu rostre adquireix la dimensió de l'heroi després que Ilsa li hagi explicat el succeït a París. És a dir, accepta amb urgència la responsabilitat de l'heroi. L'important és que creiem en l'autenticitat que representa, perquè a diferència d'altres herois, ell conjuga l'estímul de l'estètica i el reconfortant de l'ètica.

El seu punt de partida és una nova derrota, però en l'amor recuperat i en la urgència de perdre-ho, es troben gran part de les peces del joc, que el transportaran més enllà de les ruïnes morals del passat. L'heroïtat és acceptar la memòria de la virtut, i en definitiva, la reivindicació de la llibertat, que, si escau, s'oposa a donar l'esquena als esdeveniments per dolorosos que siguin.

En aquests moments Rick ha recuperat la seva autoestima, i el resultat és l'etern epíleg del comiat a l'aeroport. Allà, no pretén retenir-la, el seu ressentiment cap a ella ha desaparegut en saber que l'amor d'Ilsa va ser i, encara, és veritable. El material sensible del breu passat al costat d'ella s'ha salvat, i perdurarà en el futur.

L'amor s'inflama i, com mostra el desenllaç, fa brollar dins Rick el *compromís* amb una causa i el respecte als sentiments compartits amb Ilsa.

Podem percebre que, a *Casablanca*, es donen cita els amors romàntics, per la seva dificultat, aquells que mostren algun impediment que no permet que dues persones es lliurin sense obstacles a consumir la seva passió.

Rick sap que l'amor que sent per la senyora Laszlo no implica que sigui imperible. En descobrir que l'han recuperat no queda garantida la felicitat per a tota la vida, però ell ha substituït el malestar d'un amor que creia no correspost per la implicació en un propòsit més elevat.

Arribats a aquest punt, el regal que li ofereix a Ilsa és pensar pels tres, o dit d'altra manera, li ofereix el seu temps (concentrat en el comiat a l'aeroport) i la seva energia (desenvolupada en la trama que organitza per a la sortida de *Casablanca* del matrimoni Laszlo).

En els moments de comprovació del compromís

amb la causa de Víctor Laszlo, molts d'elements de la personalitat del Rick queden en suspens, mentre que uns altres passen a primer terme. El personatge en aparença cínic i sorneguer, dóna pas a l'ésser humà capaç d'ensenyar-nos que el pes de la dignitat mostra la mesura de la fragilitat d'aquell que la suporta.

Les persones es guanyen el respecte dels altres o l'aconsegueixen inspirar de tres maneres:

La primera a través del desenvolupament de les capacitats i habilitats.

La segona resideix a aprendre a regular els plaers i els dolors.

La tercera manera de guanyar respecte és retribuir els altres. El principi comunitari o social que anima el caràcter de qui retribueix a la comunitat és l'intercanvi.

El personatge de Bogart es guanya el respecte, no l'amor d'Ilsa, que ja l'havia recuperat, amb la seva urgent decisió de retribuir en els altres. Acció que Víctor Laszlo comprèn i valora en una de les escenes finals¹².

El sentiment mutu que existeix entre ells, condueix Rick a prendre la mítica decisió, a l'interior d'un laberint dividit entre el desig i l'honestedat, quan interpreta que davant aquestes circumstàncies es tracta de retornar a la vida un poc de tot el que li ha donat: l'amor d'Ilsa, recuperat en la seva trobada a *Casablanca*. Al seu torn, d'aquesta manera, Laszlo no perdrà el motor que l'impulsa a seguir en la lluita.

Nosaltres, com a espectadors, trobem una explicació delirant, amb altes dosis d'altruisme, a la pregunta de per què Rick deixa marxar a Ilsa amb el seu marit.

La quota de tensió creix en el moment que ell es permet dir que els problemes de tres persones no importen gran cosa en aquest embogit món.

Aquesta és una pel·lícula feta a l'ombra de la II Guerra Mundial, però que va transcendir de bon tros la simple propaganda política per a convertir-se en un autèntic mite popular, un objecte de culte que ha perdurat en successives generacions¹³.

11 En les seves primeres aparicions el rostre de Bergman reflecteix emocions confuses. Segurament és degut al fet que ni ella, ni ningú més en la pel·lícula sabien exactament què passava fins que l'últim dia ella puja a l'avió.

12 L'actitud de Laszlo a l'aeroport ho palesa.

13 Mentre la indústria nord-americana escalava posicions a passos engegants, molts països europeus van haver de parar-ne la producció. Però, recordem que en el vell continent, el període d'entreguerres havia coincidit cinematogràficament amb l'*expressionisme* alemany, el cinema de la *revolució*, el *surrealisme*, les pel·lícules del Dreyer, etc.

Que *Casablanca* s'ha convertit en una de les pel·lícules més populars de tots els temps, està fora del menor dubte. De vegades, som més mil-homes que el primer Rick, el ressentit, i parlem de les pel·lícules d'Antonioni i d'Alain Resnais com un cinema de qualitat i grans pretensions. Però, sincerament, són aquestes les pel·lícules que ens protegeixen del xàfec de la vida?

Admirem la recerca i el gust estètic del cinema de Godard, les seves crítiques basades en un profund coneixement del món cinematogràfic; però, perdó per l'atreviment, ens atrapa el gruix de la seva filmografia?, com succeeix amb Hitchcock, Fellini, Ford, Dreyer, de Sica, Truffaut, Kurosawa, Berlanga, Kubrick, Allen o l'estratosfèric Buñuel¹⁴, per posar uns quants exemples.

En definitiva, ens agrada el cinema de realitzadors com Truffaut, per com estan de ben contades les seves històries, per la tendresa que inspiren els seus personatges, i per la facilitat que tenen les seves creacions per a convertir-se en l'antídot, més suau, perquè, en ocasions, no se'ns congeli l'ànima. Ell, des de la seva humilitat, ho resumia tot dient *...faig pel·lícules per a sentir-ne les emocions...*¹⁵

Pot ser que l'encert de *Casablanca* sigui fruit de molts factors o, senzillament, que el cinema conté

altes dosis de màgia, que fa que una suposada pel·lícula mediocre sigui necessària i eterna. Molts discutiran si és una obra mestra, si els diàlegs són altisonants i lapidaris, l'innecessari *flashback*, la planificació... Uns altres carregaran els seus encerts en direcció a la mítica cançó *As time goes by*, o a l'esplèndida parella protagonista i als excel·lents actors de repartiment, etc.

Finalment, entre les moltes preguntes que ens queden, per què hem parlat de Rick Blaine? Per a contraposar-ho amb els milers d'éssers humans que, després d'observar el panorama, no reconeixen la seva pròpia urgència ètica, encara que aquesta no sigui tan cinematogràfica com la de Rick.

Filmografies seleccionades

(INGRID BERGMAN)

- 1936. *Intermezzo* (Gustaf Molander)
- 1939. *Intermezzo: A love story* (Gregory Ratoff)
- 1940. *Noche de junio* (Per Lindberg)
- 1941. *Los cuatro hijos de Adán* (Gregory Ratoff)
- 1941. *El extraño caso del Dr. Jekyll* (Víctor Fleming)
- 1942. *Casablanca* (Michael Curtiz)
- 1943. *¿Por quién doblan las campanas?* (Sam Wood)
- 1944. *Luz que agoniza* (George Cukor)
- 1945. *Recuerda* (Alfred Hitchcock)
- 1945. *Las campanas de Santa María* (Leo McCarey)
- 1946. *La exótica* (Sam Wood)
- 1946. *Encadenados* (Alfred Hitchcock)
- 1948. *Arco de triunfo* (Lewis Milestone)
- 1948. *Juana de Arco* (Víctor Fleming)
- 1949. *Atormentada* (Alfred Hitchcock)
- 1949. *Stromboli* (Roberto Rossellini)
- 1951. *Europa 1951* (Roberto Rossellini)
- 1953. *Te querré siempre* (Roberto Rossellini)
- 1955. *Miedo* (Roberto Rossellini)
- 1956. *Anastasia* (Anatole Litvak)
- 1956. *Elena y los hombres* (Jean Renoir)
- 1958. *Indiscreta* (Stanley Donen)
- 1958. *El albergue de la sexta felicidad* (Mark Robson)
- 1961. *No me digas adiós* (Anatole Litvak)
- 1964. *El Rolls-Royce amarillo* (Anthony Asquit)
- 1969. *Flor de cactus* (Gene Saks)

¹⁴ Woody Allen, va declarar, el passat mes de setembre, amb motiu de la seva visita a Espanya per a actuar amb la seva banda de jazz, *Conectotes les pel·lícules de Buñuel. Si no es nota en les meves es pel fet que pots ser influït per Bergman, pots prendre això o allò de Fellini, pot influir-te Kurosawa, etc. Però Buñuel... Està en l'estratosfera, està en un altre planeta, no hi ha manera que t'influeixi perquè és un geni massa perfecte...*

¹⁵ Truffaut, François. "La vida es tan corta", a *Los cuadernos del Norte*

1970. *Secretos de una esposa* (Guy Green)
 1974. *Asesinato en el Orient Express* (Sidney Lumet)
 1978. *Sonata de otoño* (Ingmar Bergman)

(HUMPHREY BOGART)

1930. *Río arriba* (John Ford)
 1932. *Big City Blues* (Mervyn LeRoy)
 1936. *El bosque petrificado* (Archie Mayo)
 1937. *Calle sin salida* (William Wyler)
 1938. *El sorprendente Dr. Citterhouse* (Anatole Litvak)
 1939. *Los violentos años veinte* (Raoul Walsh)
 1940. *Oro, amor y sangre* (Michael Curtiz)
 1941. *El último refugio* (Raoul Walsh)
 1941. *El halcón maltés* (John Huston)
 1942. *Across the Pacific* (John Huston)
 1942. *Casablanca* (Michael Curtiz)
 1944. *Pasaje para Marsella* (Michael Curtiz)

1944. *Tener y no tener* (Howard Hawks)
 1946. *El sueño eterno* (Howard Hawks)
 1947. *La senda tenebrosa* (Delmer Daves)
 1948. *El tesoro de Sierra Madre* (John Huston)
 1948. *Cayo Largo* (John Huston)
 1949. *Llamad a cualquier puerta* (Nicholas Ray)
 1950. *En un lugar solitario* (Nicholas Ray)
 1951. *La reina de África* (John Huston)
 1952. *El cuarto poder* (Richard Brooks)
 1953. *Campo de batalla* (Richard Brooks)
 1954. *La burla del diablo* (John Huston)
 1954. *El motín del Caine* (Edward Dmytryk)
 1954. *Sabrina* (Billy Wilder)
 1954. *La condesa descalza* (J. L. Mankiewicz)
 1955. *No somos ángeles* (Michael Curtiz)
 1955. *La mano izquierda de Dios* (Edward Dmytryk)
 1955. *Horas desesperadas* (William Wyler)
 1956. *Más dura será la caída* (Mark Robson)

As time goes by

(Herman Hupfeld)

*You must remember this
 A kiss is still a kiss
 A sigh is just a sigh
 The fundamental things apply
 As time goes by*

*And when two lovers woo
 They still say "I love you"
 On that you can rely
 No matter what the future brings
 As time goes by*

*Moonlight and love songs
 Never out of date
 Hearts full of passion
 Jealousy and hate
 Woman needs man
 And man must have his mate
 That no one can deny*

*It's still the same old story
 A fight for love and glory
 A case of do or die!
 The world will always welcome lovers
 As time goes by*

Realment parlem el “polaco”?

J. Miró, F. Rosselló

Dept. de Ciències Matemàtiques i Informàtica
Universitat de les Illes Balears

Els historiadors no es posen d'acord sobre l'origen del mal costum que tenen alguns espanyols d'emprar l'adjectiu “polaco” per referir-se als catalans i, per extensió, als catalanoparlants. La teoria amb més partidaris és que es tracta d'un invent castrense, arran de la coincidència temporal entre l'ocupació de Catalunya per les tropes franquistes a començaments de l'any 1939 i l'ocupació de Polònia pels seus amics de l'exèrcit nazi el setembre d'aquell mateix any. Sembla que el paral·lelisme entre aquells dos esdeveniments portà els militars franquistes a reflectir el seu menyspreu pels catalans en l'ús de l'adjectiu “polaco” com a insult. En tot cas, l'experiència confirma que és en els quarters militars on aquest epítet està més arrelat, així que és plausible que fos en aquests on sorgí i des d'on s'encomanà a alguns altres sectors de la població mesetària. Tanmateix, era per aprendre coses com aquesta, per al que servia el servei militar!

En cas que aquest origen sigui cert, qualsevol que conegui mínimament la cruesa de l'actuació dels nazis durant l'ocupació de Polònia i llurs sentiments envers els polonesos hauria de trobar profundament desagradable l'adjectiu “polaco” adreçat als catalans. Nosaltres ens estimam més creure que, independentment del seu origen, el fet que alguns espanyols encara l'emprin no té res a veure amb desitjos subconscients d'ocupacions militars i camps de concentració. Preferim pensar que el català, molt més ric en sons que el castellà, els recorda el polonès, si és que l'han sentit mai, i empen aquest adjectiu per mostrar el seu menyspreu per una llengua que consideren pròpia de pagesos i muntayers incultes.

Més d'una vegada ens hem demanat si la comparació entre la nostra llengua i el polonès té qualche base científica. S'assembla realment el català al polonès? La veritat és que, llevat d'algunes excepcions curioses com ara el mot polonès *benzyna* per referir-se a la benzina, molt poc. Però podríem atacar una pregunta més realista: s'assembla realment el català al polonès *més que l'espanyol*? Per contestar aquesta qüestió, hem comparat la distància mitjana entre una certa quantitat de paraules poloneses i, d'una banda, la seva traducció natural espanyola i, de l'altra, la seva traducció natural catalana. Com que es tractava de comparar paraules, hem emprat per fer-ho una distància d'edició de paraules.

El padrí de les distàncies d'edició va ser Lewis Carroll, el qual va inventar l'entreteniment següent per a la secció de passatemps de la revista *Vanity Fair* l'any 1879: donades dues paraules (en un mateix idioma, anglès a l'original) de la mateixa longitud, hem de transformar-ne una en l'altra per mitjà d'una seqüència el més curta possible de paraules (en el mateix idioma), cada una de les quals ha de diferir de l'anterior en només una lletra. Per exemple, podem transformar “pera” en “figa” per mitjà de la seqüència de paraules intermèdies “fera” i “fira”. Intuïtivament, podríem dir que les dues paraules donades estan a distància 3, perquè hem sabut anar d'una a l'altra en tres passos, tres substitucions, i no hi ha cap seqüència de canvis més curta que transformi una en l'altra.

L'any 1950, R. W. Hamming formalitzà aquesta noció de distància. La *distància de Hamming* entre dues paraules de la mateixa longitud és el nombre de posicions on les dues paraules tenen lletres diferents. Per exemple, la distància de Hamming entre “pera” i “figa” és 3, perquè difereixen exactament en tres lletres. Podem entendre aquesta distància com el nombre mínim de substitucions de lletres necessari per transformar una paraula en l'altra, sense afegir ni esborrar lletres, però, contràriament a l'entreteniment de Lewis Carroll, sense necessitat que les paraules intermèdies tinguin cap mena de sentit. La distància de Hamming s'empra encara ara en el disseny de codis per a la transmissió de dades.

Aquest article és una adaptació de l'article “{Czy w Unii Europejskiej mówiono po polsku?}” (Ja es parlava polonès a la Unió Europea?) dels mateixos autors, que apareixerà en un número especial de la revista polonesa *Delta* dedicat a la incorporació de Polònia a la Unió Europea; agraïm als seus editors el permís per publicar-lo. La *Delta* és una revista mensual de divulgació de física i matemàtiques molt popular a Polònia. Fa poc s'ha publicat en català una selecció d'articles apareguts en aquesta revista, que recomanem a tots els aficionats i professionals de les matemàtiques: es tracta de *Llet d'Ocellet Matemàtica. 25 anys de matemàtiques a la revista Delta* (Ed. Belladona, 2002; ISBN 84-95992-00-0)

L'any 1966, el matemàtic rus V. I. Levenshtein introduí la *distància d'edició* entre paraules, no necessàriament de la mateixa longitud, com una generalització de la distància de Hamming. Donades dues paraules, miram de transformar una en l'altra per mitjà d'una seqüència d'operacions d'edició dels tipus següents: inserir una lletra, eliminar una lletra o substituir una lletra per una altra. Assignam a cada una d'aquestes operacions un cost, i cercam una transformació el cost total de la qual sigui mínim: aquest cost total mínim serà la distància entre les dues paraules. Com veiem, aquesta distància d'edició generalitza la distància de Hamming en dos sentits. En primer lloc, considera operacions que no siguin la substitució rònega d'una lletra per una altra, la qual cosa permet comparar paraules de longituds diferents. Segonament, incorpora la possibilitat que unes operacions costin més que unes altres: per exemple, permet modelar el fet que el cost de substituir una lletra per una altra no tingui per què ser constant (1, a la distància de Hamming), sinó que pugui dependre de les lletres.

Les transformacions emprades en la definició de la distància d'edició se solen representar per mitjà d'*alineaments*. Un alineament entre dues paraules $X=x_1 \dots x_n$ i $Y=y_1 \dots y_m$ és una taula de dues files. La fila superior conté totes les lletres de X en l'ordre amb què hi apareixen, possiblement separades per espais en blanc, i el mateix passa amb la fila inferior i la paraula Y ; l'única restricció és que cap columna no pot contenir un espai en blanc a les dues files. El fet que un alineament aparelli en una columna una lletra x_i de X amb una lletra y_j de Y representa la substitució de la x_i per y_j . Una columna que contingui una x_i a la fila superior i un espai en blanc a l'inferior significa que la lletra s'ha esborrat i, per contra, que una columna aparelli una y_j a la fila inferior amb un espai en blanc a la superior, significa que la lletra ha estat inserida. Per exemple, dos possibles alineaments entre "pera" i "figa" són (indicam els espais en blanc amb un símbol $_$)

p e r a	p e r _ _ a
f i g a	_ _ _ f i g a

El primer correspon a substituir les lletres "p", "e" i "r" per "f", "i" i "g", respectivament, i el segon a esborrar el bocí "per" i afegir el bocí "fig".

Si bé Levenshtein inventà la distància d'edició, no proposà cap algorisme explícit per calcular-la, i en els anys immediatament posteriors diversos autors proposaren algorismes similars per calcular-la, tots ells basats en el paradigma de computació anomenat *programació dinàmica*. Un dels primers fou introduït per S. B. Needleman i C. D. Wunsch l'any 1970 per comparar proteïnes, en un dels primers treballs de biologia computacional, la branca teòrica de la bioinformàtica.

No és casualitat que un dels primers algorismes per calcular distàncies d'edició es publicàs en una revista de biologia molecular. En darrera instància, les molècules bàsiques per a la vida, els àcids nucleics i les proteïnes (permeteu-nos dir-ne, per abreviar, *biomolècules*), poden ser enteses com a paraules sobre uns alfabet adients: per al DNA, aquest alfabet està format per les bases nucleiques adenina, citosina, guanina i timina, que s'abreuen A, C, G i T, respectivament; l'alfabet per al RNA és similar, només hi hem de canviar la timina per l'uracil, representat per una U: pel que fa a les proteïnes, l'alfabet és donat pels 20 aminoàcids. Llavors, la comparació d'aquestes paraules es pot emprar per deduir propietats de les molècules que representen, com ara l'homologia. Diem que dues biomolècules d'aquestes són *homòlogues* quan creiem que tenen un avantpassat en comú. Per exemple, un gen de l'home i un gen del ximpanzé (recordau que els *gens* són bocins de DNA) són homòlegs quan un gen d'un organisme del qual provenen tant els homes com els ximpanzés ha sofert, en el decurs dels mil·lennis, dos camins diferents de mutacions que han produït els dos gens actuals. Per desgràcia, mai no tenim accés a l'avantpassat en comú, i per tant hem de deduir l'homologia de dues biomolècules a partir de la similaritat de les paraules que les representen: com més s'assemblen dues biomolècules, més probable entenem que és la seva homologia. I atès que les operacions d'edició corresponen a mutacions elementals, les quals podem suposar que es produeixen amb velocitat constant, com més petita sigui la distància d'edició entre dues biomolècules, menys temps representa que fa que s'esbrancaren a partir de l'avantpassat en comú. Consideracions com aquestes han fet que la comparació de paraules sigui un dels temes clau en biologia molecular dels darrers quaranta anys.

Aquí hem fet servir una simplificació de l'algorisme de Needleman-Wunsch proposada per P. H. Sellers l'any 1974 per tractar el cas quan el cost d'afegir o eliminar una lletra és constant. Suposem, per fixar

idees, que tenim un alfabet Σ . Definim una matriu de costos $(\sigma(a,b))_{a,b \in \Sigma}$: cada $\sigma(a,b)$ representa el cost de substituir una a per una b . A més, fixam un cost γ constant per a l'afegit o esborrat d'una lletra. D'aquesta manera, es defineix el cost d'un alineament entre dues paraules $X=x_1 \dots x_n$ i $Y=y_1 \dots y_m$ com la suma dels valors per a cada columna que aparelli una x_i amb una y_j , més γ multiplicat pel nombre de columnes que tenen qualche espai en blanc en una de les files. Diem un *alineament òptim* de X i Y a un alineament de cost mínim.

Ara, donades dues paraules $X=x_1 \dots x_n$ i $Y=y_1 \dots y_m$ escrites en l'alfabet Σ , l'algoritme de Needleman-Wunsch-Sellers calcula de manera recurrent la matriu d'ordre $(F(i,j))_{i,j}$ amb $i=0, \dots, n$ i $j=0, \dots, m$, cada entrada $F(i,j)$ de la qual dóna el cost d'un alineament òptim entre els prefixos $x_1 \dots x_i$ i $y_1 \dots y_j$ (quan $i=0$ o $j=0$, el prefix corresponent és la paraula buida, sense lletres). D'aquesta manera, el valor $F(n,m)$ serà la distància d'edició entre X i Y .

La idea en què es basa l'algoritme és que, de la manera additiva com hem definit el cost d'un alineament, un alineament òptim entre X i Y dóna lloc a alineaments òptims entre els prefixos que fa correspondre. Això implica que si un alineament òptim entre $x_1 \dots x_i$ i $y_1 \dots y_j$ aparellà x_i amb y_j , aleshores induiria un alineament òptim entre $x_1 \dots x_{i-1}$ i $y_1 \dots y_{j-1}$, i per tant en aquest cas tindríem que

$$F(i,j)=F(i-1,j-1)+\sigma(x_i,y_j)$$

De manera similar, si un alineament òptim entre $x_1 \dots x_i$ i $y_1 \dots y_j$ aparellà x_i amb un espai en blanc, aleshores induiria un alineament òptim entre $x_1 \dots x_{i-1}$ i $y_1 \dots y_j$, de tal manera que tindríem que

$$F(i,j)=F(i-1,j)+\gamma$$

I si un alineament òptim entre $x_1 \dots x_i$ i $y_1 \dots y_j$ aparellà y_j amb un espai en blanc, aleshores induiria un alineament òptim entre $x_1 \dots x_i$ i $y_1 \dots y_{j-1}$ i per consegüent

$$F(i,j)=F(i,j-1)+\gamma$$

Aleshores, a cada moment, el valor real de $F(i,j)$ serà el mínim d'aquests tres valors possibles: això defineix una recursió on $F(i,j)$ es calcula un cop coneguts $F(i-1,j-1)$, $F(i-1,j)$ i $F(i,j-1)$. D'altra banda, els valors $F(i,0)$ i $F(0,i)$ del cost d'un alineament òptim entre $x_1 \dots x_i$ i $y_1 \dots y_j$, respectivament, i la paraula buida són forçosament $i\gamma$. Tot plegat, això ens dóna l'algoritme senzill següent:

```

Input  $x_1 \dots x_n, y_1 \dots y_m$ 
 $F(0,0)=0$ 
For  $i=0, \dots, n$ 
     $F(i,0)=i\gamma$ 
For  $j=0, \dots, m$ 
     $F(0,j)=j\gamma$ 
For  $i=1, \dots, n$ 
    For  $j=1, \dots, m$ 
         $F(i,j)=\min\{F(i-1,j-1)+\sigma(x_i,y_j), F(i-1,j)+\gamma, F(i,j-1)+\gamma\}$ 
Output  $F(n,m)$ 
```

A més, si recordam en cada càlcul de $F(i,j)$ per a $i,j>0$ quina de les tres opcions hem aplicat, podem obtenir fàcilment un alineament òptim entre les dues paraules entrades.

En la nostra aplicació, hem pres com a alfabet Σ el conjunt de totes les lletres, possiblement amb accents, que es fan servir en polonès, espanyol o català: en total 46 caràcters. Pel que fa a la matriu de costos, per simplificar i sense entrar ara en detall, l'hem definida de la manera següent:

$$\sigma(a,b) = \begin{cases} 0 & \text{si } a = b, \text{ llevat d'accents} \\ 1 & \text{si } a \text{ i } b \text{ són lletres diferents, però el seu sò és similar} \\ 2 & \text{en tot altre cas} \end{cases}$$

La matriu detallada la trobareu a la pàgina web bioinfo.uib.es/~joemiro/polcat. Finalment, hem pres $\gamma=3$.

Així, per exemple, si empram aquest algoritme per calcular la distància d'edició entre la paraula catalana "ànglès" i la seva traducció polonesa "angielski", construïm la matriu següent (totes les lletres en aquest exemple o bé són iguals, o bé sonen diferent):

		0	a 1	n 2	g 3	i 4	e 5	l 6	s 7	k 8	i 9
	0	<u>0</u>	3	6	9	12	15	18	21	24	27
a	1	3	<u>0</u>	3	6	9	12	15	18	21	24
n	2	6	3	<u>0</u>	3	6	9	12	15	18	21
g	3	9	6	3	<u>0</u>	3	6	9	12	15	18
l	4	12	9	6	3	<u>2</u>	5	6	9	12	15
è	5	15	12	9	6	5	<u>2</u>	<u>5</u>	8	11	14
s	6	18	15	12	9	8	5	5	<u>5</u>	<u>8</u>	<u>11</u>

Això mostra que la distància d'edició entre aquestes dues paraules és 11. A més, hem subratllat el camí de les entrades que han produït la darrera entrada: l'11 del racó inferior a la dreta prové del 8 a la seva esquerra, el qual prové del 5 a la seva esquerra, i així successivament. Si traduïm aquest camí en un alineament, obtenim l'alineament òptim següent:

a n g i e l s k i

a n g l è _ s _ _

Us deixam com a exercici que calculeu la distància d'edició i un alineament òptim entre “angielski” i el corresponent espanyol “inglés”.

Bé doncs, hem aplicat aquest algoritme a 427 paraules poloneses extretes a l'atzar d'un diccionari polonès-anglès que tenim; els càlculs detallats els trobareu a la pàgina web esmentada abans. El resultat ha estat que la distància mitjana d'aquestes paraules a la seva traducció catalana ha estat 12.43, mentre que la distància a la seva traducció espanyola ha estat 12.31. Com veieu, els resultats són similars (què esperàveu?), però la distància mitjana de les paraules poloneses a les espanyoles ha resultat ser una mica inferior a la seva distància mitjana a les catalanes!

És clar que la mostra ha estat molt petita (el nostre temps lliure és escàs), i que la matriu de costos és millorable. A més, segurament aquesta anàlisi seria més acurada si la basàssim en fonemes, i no en lletres escrites: així podríem estudiar quin d'entre el català i el castellà “sona més a polonès”. Qualcú s'anima a portar a terme de manera seriosa aquest estudi? Per ventura l'Ig Nobel us està trucant a la porta!

Ah, i com que som molt agraïts, no podem acabar sense esmentar que aquest treball ha estat finançat en part pel projecte BFM2003-00771 ALBIOM de la DGES espanyola.

Sobre la colorimetria. Quants de colors són suficients?

Antoni Amengual

Departament de Física. Universitat de les Illes Balears

La ciència de la colorimetria és antiga i està plena de resultats interessants que lliguen la física i la fisiologia. Els programes de dibuix per ordinador permeten analitzar la combinació de colors d'una manera que d'altra banda seria més complicada. En aquest text es formulen algunes qüestions senzilles sobre la reproducció del color.

Setze milions, o més exactament 16.777.216, és el nombre de colors diferents que el programa de dibuix de l'ordinador diu que puc elegir. És un de tants, el programa, i no es diferencia amb això de molts d'altres. Dins tres caselles al costat dels noms *vermell*, *blau* i *verd* es pot escriure qualsevol número entre 0 i 255 per canviar de color. El número 256 elevat al cub dona les més de setze milions de combinacions possibles de tres valors i, per tant, el nombre de colors esmentats.

Les tres ternes que es poden fer amb un 255 i dos zeros dona tres colors primaris: el color vermell, el color blau i el color verd (aquest és un verd viu, més semblant al de la polpa d'un kiwi que al d'una fulla). Les tres combinacions d'un 0 i dos 255 donen els colors groc, lila i cel. Un es pot engrescar ben aviat en el joc d'endevinar quin color representa una terna donada. Per exemple la {255, 128, 0}. També es pot invertir el joc i demanar quina terna produeix un determinat color, per exemple el taronja. Però serà aquest un joc curt si el color ha d'estar definit per una sola paraula i no s'admeten qualificatius, del tipus *verd oliva*, o paraules com *lavanda* o *pruna*, que si bé el diccionari no reconeix com a descriptives de colors, sí que els dóna aquesta categoria la barra de dibuix del processador de textos de l'ordinador.

Quan es mira un arc de Sant Martí és ben fàcil estar d'acord en veure-hi set colors diferents, dins el seu espectre continu, és difícil. També és fàcil estar d'acord que dins l'extens catàleg de colors per a pintures és difícil decidir si el color x del catàleg ens agrada més que el color $x + 1$, perquè són quasi iguals. En certes circumstàncies, pareix que la quantitat de colors que ens ofereixen és superior a la de colors que podem distingir.

Els britànics John Guild i W.D. Wright feren uns estudis a la dècada del 1920 en la qual analitzaren com aconseguir igualar el color de diverses mostres percebut per persones combi-

nant tres colors primaris: Vermell (longitud d'ona $\lambda=700$ nm), verd ($\lambda=546.1$ nm) i blau ($\lambda=435.8$ nm). Aquest és l'origen del sistema RGB, inicials dels noms dels colors elegits com a primaris en la seva llengua.

El sistema RGB de l'ordinador, amb la seva gran quantitat de colors, contrasta amb els sistemes de colors més antics. El pintor americà Albert H. Munsell (que morí el 1918), creà una col·lecció de mostres de color. La diferència entre cada parell de colors adjacents semblava ser la mateixa. Una taula de colors de Munsell tenia menys de tres mil colors. Dels mils als milions n'hi ha un bon munt.

La distinció de colors pel seu to (el que ens permet qualificar-lo de verd, vermell, groc...), la seva saturació i la seva claredat, distinció emprada en el sistema de Munsell, també apareix a molts de programes de dibuix. En el sistema RGB, un color es pot imaginar com si estés representat per un punt d'una xarxa cúbica de 256 punts de costat. Per la seva banda, les zones de color diferenciades pel to, la saturació i la claredat, es poden imaginar formant part d'un cilindre: Sobre el cercle format per la intersecció del cilindre i un pla que el talla pel mig, perpendicularment al seu eix, hi figuren els colors purs tipus púrpura, blau, verd, groc o vermell. Llavors, amb la distància radial des de l'eix del cilindre, canvia la saturació del color; i amb el desplaçament des d'una tapa del cilindre a l'altre, canvia la claredat: Al centre de la tapa inferior hi ha el negre, i al centre de la tapa superior el blanc. Aquest cilindre es dividia en 20 tons, 9 diferents claredats i 16 nivells de saturació. El producte d'aquests tres números dóna 2880 colors.

Si amb el nostre programa de dibuix omplim dos quadres junts amb colors que difereixen amb una unitat de qualsevol de les seves coordenades RGB. És ben probable que siguem incapaços de percebre diferència de color. Per què volem dos colors que no podem distingir com a diferents? És que tal vegada els colors haurien de veure's diferents i l'ordinador no els hi mostra? O serà que els colors es poden veure diferents i són els meus ulls els que no els hi veuen?

Les tres preguntes no estan lligades directament i pensarem primer en la segona

qüestió. Les clàssiques passes en un PC: *inicio-configuración-panel de control-pantalla*, ens obren les propietats de la pantalla i ens permeten esbrinar la configuració del monitor i la placa gràfica. En el quadre sota el nom *colores* hi diu *color de alta densidad (16 bits)*. Si això vol dir que els colors de la placa gràfica es representen només amb 16 bits, es disposa d'uns seixanta-cinc mil colors (*només* aquests si ho comparam amb els milions que s'obtenen amb 24 bits). Molts de colors amb coordenades properes no es podran veure com a diferents... senzillament, perquè no s'hi mostren! De fet, això ja s'intueix en els programes que permeten seleccionar el color amb el punter i el ratolí. Hi ha un quadre pintat on es veuen els colors i, quan es marca un punt del quadre, els valors RGB del seu color apareixen automàticament en els quadres d'edició. Doncs bé, en el meu ordenador el quadre només té 175 per 187 píxels. És cert que 32725, que és el producte de 175 per 187, té tres xifres més que el nombre de retoladors i pintures de les millors capses del mercat; però es queda enfora de l'oferta inicial RGB.

Amb qualsevol programa de dibuix és fàcil generar un quadre de 256 píxels d'ample i, per exemple, 100 d'alt i aconseguir que el color canviï per columnes linealment. La terna de colors per a la columna i serà $\{255 - i, i, 0\}$ (el valor de i va de zero a 255). Amb molts de monitors es veuran bandes i no una gradació contínua que passi d'un color a un altre. Sembla que la resposta a la segona qüestió és que l'ordinador no sempre mostra colors diferents per a ternes de valors RGB distints.

Pel que fa a la primera pregunta, la de per què volem disposar de colors que no podem distingir com a diferents, crec que hi ha una resposta plausible. Si bé el color C_{i+1} pot ser que no es vegi diferent del color C_i , això no vol dir que C_{i+1} no es distingeixi clarament del primer color. Per aconseguir una gradació contínua, com a la realitat o com en una fotografia, és *necessari* que els dos colors veïns a l'espai de colors no es puguin distingir posats un al costat de l'altre. Quan la posta de sol deixa l'horitzó vermell, ens resulta gairebé impossible delimitar la part que encara és cel de la que ens fa pronosticar que s'apropen vents forts. Si això es vol reproduir amb un sistema digital, els colors s'han de poder canviar de manera imperceptible.

Sobre la tercera qüestió, la que es preocupa per la nostra agudes visual, cal esmentar que també és un factor possible. De fet, des de l'antiguitat s'han fet mesures de la capacitat per

percebre la diferència entre dos colors físicament diferents. La CIE (*Commission Internationale de l'Eclairage*) és un organisme internacional que s'ha ocupat dels estàndards de colorimetria i ha intentat quantificar la diferència entre colors. Un estudi antic de Mac Adam mostra que la nostra capacitat per distingir dos colors depèn de quina és la seva direcció relativa a l'espai de colors (a l'espai RGB o un altre) i també de la zona dins aquest espai. Així, per exemple, els colors verds són més difícils de distingir que els blaus.

Hi ha una darrera qüestió interessant. L'ordinador posa al nostre abast un nombre enorme de colors amb una selecció fàcil però, ens permet això usar tots els colors possibles? Veiem que no i que hi ha una limitació física en la forma de funcionament del monitor.

Algun llibre d'òptica menciona que ja Leonardo da Vinci reconegué que amb tres colors bens elegits es podien reproduir quasi bé totes les sensacions de color naturals. Des del punt de vista físic, la llum d'una font monocromàtica està caracteritzada pel valor de la seva longitud d'ona. El fet que puguem obtenir la mateixa sensació cromàtica de diferents maneres indica que hi ha diferents composicions espectrals de la llum que estimulen el nostre sentit de la vista d'igual manera. Certs colors es poden aconseguir amb infinites combinacions diferents de llum.

Siguin L_R , L_G i L_B les quantitats de llum emeses per tres focus monocromàtics (es pot pensar que R , G i B corresponen a llums vermella, verda i blava; no obstant podrien ser d'altres colors). Les unitats físiques d'aquestes quantitats són *lúmens*, però això no és rellevant aquí. Els tres focus es preparen perquè il·luminin conjuntament la meitat d'un disc. Llavors s'il·lumina l'altra meitat del disc amb un focus d'un color qualsevol amb un flux L_C , i es procedeix a regular L_R , L_G i L_B fins que les dues meitats del disc es veuen del mateix color.

En molts de casos, s'aconsegueix la igualació del color percebut en les dues meitats del disc, moment en el qual resulta que es compleix

$$L_C = L_R + L_G + L_B$$

En aquests casos, també es va establir experimentalment que

$$\alpha L_C = \alpha L_R + \alpha L_G + \alpha L_B$$

per a totes les constants α sempre que el flux de llum αL_C no fos tan gran que produís enlluernament o tan baix que impedís la percepció del color. Arran d'aquesta observació i fixant l'atenció

només en la cromaticitat i no en la lluminositat, es pot elegir

$$\alpha = (L_R + L_G + L_B)^{-1}$$

i escriure una equació normalitzada de la forma

$$1 = L'_R + L'_G + L'_B$$

Maxwell ideà representar els colors dins un triangle equilàter d'altura 1 ja que les distàncies d'un punt als tres costats del triangle sumen 1 i poden correspondre als valors L'_R , L'_G i L'_B . Una altra representació gràfica correspon a prendre L'_R i L'_G com a coordenades del pla cartesià. Així, els colors queden dins del triangle rectangle amb els catets de longitud 1 al llarg dels eixos.

Si la meitat del disc s'il·lumina simultàniament amb dues fonts de llum de colors C_1 i C_2 , quina és la combinació normalitzada de les quantitats de llum emeses pels tres focus monocromàtics que igualarà el seu color? En altres paraules, quin és el color que resulta de combinar dos colors donats? S'observa que l'addició de llums verifica una àlgebra senzilla que, referida a la representació gràfica dels colors, s'expressa dient que el color resultant correspon al punt mig del segment que uneix els punts corresponents a C_1 i C_2 . Com a conseqüència, es pot dir que tots els colors de l'interior del triangle rectangle es poden aconseguir emprant infinites parelles de fonts monocromàtiques distintes ja que cada punt interior pot ser el punt mig d'infinites segments de diferent longitud i orientació.

Si bé en molts de casos s'aconsegueix la igualació del color percebut en les dues meitats del disc, també hi ha casos en què resulta impossible aconseguir la igualació del color. El fet experimental és que certs colors no es poden aconseguir usant tres fonts donades. La quantitat de colors que no es poden aconseguir depèn dels colors de les fonts. Recordant la regla gràfica de suma de colors, s'entendrà que amb tres fonts de llum de colors representats per punts dins del triangle rectangle només es podran aconseguir els colors que quedin dins del nou triangle amb vèrtex en els punts representatius de les fonts de llum (vegeu la Fig. 1a).

Lligat amb el que s'acaba d'esmentar, hi ha un resultat interessant. Quan no s'aconsegueix reproduir un color donat amb tres focus, és possible aconseguir-ho si un d'aquests passa a il·luminar l'altra meitat del disc. Per exemple, amb la notació feta servir abans, es pot aconseguir que es vegin les dues meitats del mateix color amb

$$L_C + L_R = L_G + L_B$$

Formalment, això es pot escriure:

$$L_C = -L_R + L_G + L_B$$

Per tant, un pic establert clarament com s'ha d'entendre un flux L negatiu, el domini normalitzat es podrà estendre a valors negatius. De tota manera, cal tenir present que els colors amb una *coordenada* negativa no es podran reproduir amb les fonts de llum.

L'elecció de colors vermell, verd i blau respon a l'intent de minimitzar la quantitat de colors irreproduïbles. Els colors espectrals purs van del violeta al roig i alguna de les seves *coordenades* serà sempre negativa. La representació gràfica dels colors espectralment purs és una línia corba, com una U invertida amb el triangle rectangle inscrit (Fig. 1). Sense entrar en massa detall, es veu que si es trien com a colors de les fonts de llum els C_i de la Fig. 1b hi ha menys colors dins el triangle retxat que dins del blanc. És per això que es volen fer servir vermell, verd i blau com a fonts de llum i no altres colors.

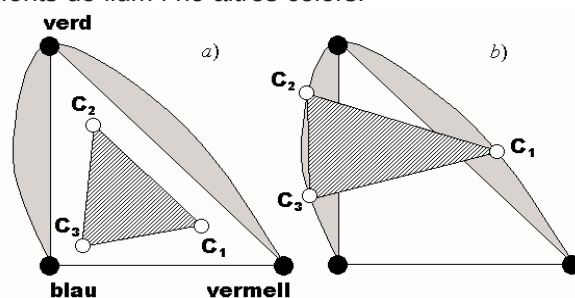

Figura 1: Els punts blancs representen els colors C_i de tres focus de llum. Els colors representats per punts dins del triangle que uneix aquests punts són els que es poden reproduir amb els tres focus. La línia corba que inscriu el triangle rectangle blanc correspon als colors espectrals.

En el cas del monitor d'un ordinador, a cada píxel d'un dibuix li corresponen tres píxels de la pantalla que són com a les tres fonts de llum vermella, verda i blava. La mida dels tres píxels de la pantalla és prou petita perquè no es puguin distingir individualment i es vegi un píxel de cert color, com un disc minúscul il·luminat simultàniament per tres focus. Els colors dels píxels de la pantalla (ja sigui de fòsfor, TFT o de plasma) cauen dins el triangle equilàter i pel que s'ha esmentat no podran reproduir la totalitat dels colors. Una sentència que respon l'última qüestió formulada.

(A www.cs.rit.edu/~ncs/color/a_chroma.html es pot usar un diagrama cromàtic. En aquest diagrama s'empra el sistema de coordenades CIE en lloc de la representació dels colors dins un triangle rectangle. Això no té massa rellevància per veure l'efecte de l'elecció dels colors primaris -del focus de llum- sobre el nombre de colors que es poden reproduir. Els dos sistemes estan relacionats per un canvi de coordenades. La pàgina web de la CIE és www.cie.co.at/cie/home.html.)

EXCAVACIONS A SA GERRERIA DE PALMA

M.M. Estarellas Ordinas
Josep Merino Santisteban

El projecte d'execució de l'anomenada Unitat 2 B que preveia el Pla Especial de Reforma Interior del barri de Sa Gerreria de Palma (PEPRI), suposava la transformació integral d'una zona ben característica del centre històric de la ciutat. En concret afectava un gran espai situat entre els carrers Ferreria, Travessa d'en Ballester, Socors i Plaça de Sant Antoni, així com l'illa de cases delimitada pels carrers Celler den Miró, Hostal de l'Estel, Sant Andreu i Ferreria. El contingut de la reforma implicava la substitució de la pràctica totalitat de les cases existents i l'excavació d'un gran aparcament a la primera àrea descrita.

Per tal de corregir l'impacte d'aquesta nova planificació urbana sobre la realitat històrica i material del barri s'anà desplegant, de forma paral·lela al projecte d'obra, un extens pla de treball que tenia com objectius bàsics elaborar un estudi sobre l'evolució històrica de la zona, documentar el conjunt de les edificacions afectades i recuperar tots aquells elements que calia conservar. Aquesta iniciativa implicà la realització dels següents treballs:

1. Elaboració d'un catàleg de les edificacions afectades per les obres. Per a la seva materialització, un any abans d'iniciar-se les demolicions, procedírem a aixecar un inventari de totes les cases existents. De gran ajuda fou poder comptar amb els plànols traçats pel Patronat de l'habitatge de l'Ajuntament de Palma amb els quals podíem contrastar les dades que recollíem a partir de l'anàlisi de les façanes. S'ha de tenir en compte que durant la realització de la primera fase d'aquest catàleg l'accés a l'interior de les cases era difícil ja que algunes estaven habitades, moltes eren ocupades il·legalment i la majoria estaven tancades. Tot plegat féu possible recuperar dades de gran interès com per exemple la identificació de l'antic Quarter de les Milícies Provincials, adossat també a les restes d'un casal gòtic, dins la complexa estructura de la Fàbrica de teixits Can Ribes. Es tractava d'un edifici mal conegut que

havia passat desapercebut a les catalogacions municipals i que per aquest motiu gaudia dels permisos de demolició. Així mateix durant la labor de catalogació documentàrem la disposició d'alguns tallers de ferreria i fusta, on poguérem recollir algunes eines i petites mostres de documentació. Ben interessant fou per altra part, testimoniar l'ambient dels nombrosos bars existents, dels locals nocturns o de sales de festes tan anomenades com Can Vallès. Cal destacar també la troballa d'un conjunt de peces mecàniques de fusta les quals serviren com a model per a la fabricació d'armes durant la Guerra Civil. Al manco així es deduïa del text d'un cartell associat en el qual, sobre un fons amb els colors de la bandera espanyola, es podia llegir: Junta de fabricación de material de guerra. Taller de José Cortés.

2. A més de tota aquesta tasca de documentació i catalogació, hem dut a terme una llarga campanya d'excavació arqueològica sistemàtica condicionada des del principi per la gran extensió de l'àrea afectada. Aquest fet ens ha obligat a una contínua subdivisió de l'espai en la qual el punt de partida ha estat la divisió parcel·lària existent. D'aquesta manera, un cop acabats els treballs, hem aconseguit documentar l'evolució històrica de cada un dels edificis tant pel que fa a la seva estructura constructiva (identificada a partir de la tasca de catalogació que hem comentat), com a les restes del subsòl. Des d'aquesta perspectiva, l'excavació dels primers nivells arqueològics han tret a la llum restes d'algunes de les instal·lacions industrials

Materials de les excavacions

Vista general de les excavacions

i artesanes que funcionaren a finals de segle XIX i principis del XX com *Can Ordines* -la fàbrica de gel i begudes-, tallers mecànics, de forja o la gerreria que es trobava entre els carrers Socors i Estacada. Retrocedint en el temps, podem dir que el segle XVII deixà una destacada empremta al barri com ho demostra la troballa de les restes del que fou un forn de vidre, que acabà donant nom a un dels carrers, així com l'excavació de nombrosos contextos arqueològics que podem situar en aquesta època. No obstant seran els segles XIV-XV els més ben representats i els que major nombre

de testimonis arqueològics ens han deixat. Sobretot a partir de l'excavació de nombrosos dipòsits d'escombraries tant domèstics com originals d'algunes de les gerrerries que s'hi instal·laren durant l'Edat Mitjana i que acabaren per donar nom al barri. Contràriament, de l'època islàmica només hem pogut localitzar algunes restes molt disperses que reforçarien la idea que aquesta zona tingué en aquests moments una ocupació molt marginal, lligada a la pràctica agrícola.

EXCAVACIÓ ARQUEOLÒGICA A SA CALATRAVA DE PALMA

Francisca Torres Orell

Directora de l'excavació arqueològica

En la barriada de sa Calatrava es du a terme l'excavació de tres solars que ocupen una superfície de 1.337 m². Durant el control arqueològic s'han tret a la llum una sèrie d'elements que han despertat molta curiositat entre els veïnats i la premsa local.

L'excavació del primer solar ha deixat a la vista restes de fonaments d'una estructura rectangular datada a l'època romana. Aquesta construcció es troba fora dels límits de la ciutat romana amurallada i és la primera vegada que aquest fet es documenta a Palma. També s'han destapat vestigis de la dominació islàmica: restes de murs, d'una habitació, i d'una sèrie de dipòsits que parcialment foren retallades per la murada medieval. Altres construccions posteriors són un forn i els fonaments d'un garatge amb arcs de descàrrega als fonaments que són vistosos però datats al segle XX.

No obstant això, la descoberta, al segon solar, d'un cementeri de víctimes de la pesta de l'any 1348 és tal vegada la notícia que ha despertat el major interès. De moment, és a dir, a mitjans de gener de 2004, el nombre de morts és d'una vuitantena; es tracta de dones i homes de totes les

Vista aèria del primer solar

Enterraments

edats. El descobriment de nous enterraments al tercer solar ha fet necessària la contractació de més arqueòlegs, així que en l'actualitat hi treballa un equip d'11 professionals, ajudat per dos picapedrers i un maquinista.

Cal agrair l'esforç del promotor per facilitar-nos tot tipus d'ajudes per poder realitzar la nostra tasca i a totes les persones que ens donen una mà desinteressadament.

Palma, 21 de gener de 2004

CAMPANYES ARQUEOLÒGIQUES 1998-2003. BELLPUIG D'ARTÀ

Helena Inglada

L'any 1999 s'iniciaren, al conjunt de Santa Maria de Belluig d'Artà, les tasques de recerca arqueològica. Les construccions originàries daten del voltant de 1240, però l'espai ha estat ocupat fins l'any 1999, en el que la propietat passa a mans del Consell de Mallorca. Aquesta institució

Vista aèria de les excavacions

ha dirigit i finançat les quatre campanyes que s'hi han dut a terme, realitzades per diferents grups d'arqueòlegs, als quals volem agrair la dedicació i la bona feina duta a terme.

Una de les tasques prioritàries dels equips era identificar els diferents espais, tant pel que fa a la cronologia com a l'ús que se'n feu de cadascun d'ells, mirant de refer la història del conjunt, des de la fundació de la comunitat premostratesa fins a l'època moderna.

La documentació d'Antoni Gili i de Llorenç Lliteres sobre Bellpuig ens ha servit de referent bibliogràfic bàsic. La investigació ha constatat part de les dades presentades, però ha plantejat nous dubtes i no ha pogut verificar part de les notícies històriques.

El conjunt està compostat per un seguit d'edificacions al voltant d'un pati central. L'edifici més ben conservat i més ben estudiat, sobre de tot des del punt de vista formal, és, sens dubte, l'església. De tota manera no hem pogut encara presentar una clara cronologia dels diferents canvis soferts, però si descartar algunes de les propostes anteriors. Sobre la resta de les construccions encara tenim més problemes, en especial pel que fa a identificar les diferents fases. La tècnica edilícia emprada és la mateixa al llarg del temps, així com els materials constructius, la qual cosa fa que sigui difícil diferenciar formalment les distintes etapes evolutives. L'ús ininterromput de l'espai i la poca potència estratigràfica generada, ens planteja problemes alhora de trobar unitats no alterades. Per tant ens podem trobar, més sovint del que hauríem desitjat, ceràmica medieval al costat de greixoneres del segle XIX, que no permeten constatar que el nivell on ens trobem sigui XV.

El que si sembla força factible es que el gran edifici al nord de la clau correspongui en origen a

la zona monàstica, modificada a partir de mitjans del segle XV per usos agrícoles als que els destinaren els nous propietaris. L'església i aquest edifici podrien ser els vestigis més antics del conjunt.

Durant les tasques d'excavació s'han localitzat altres elements d'interès, entre els quals caldria destacar la identificació d'una zona amb gran quantitat de ceràmica romana, que s'haurà acabar d'analitzar a fons per mirar de concretar de què es tracta. També ha aparegut força quantitat de ceràmica islàmica, que fins al moment no hem pogut associar a cap estructura constructiva. Cinc zones d'enterrament diferenciades ens plantegen nous interrogants: quina cronologia tenen? són contemporànies? s'hi enterren individus de diferents estrats socials? Els estudis osteològics iniciats no permeten encara presentar dades definitives. Manquen les anàlisi radiocarbòniques, que ens seran també molt útils per datar espais dins el conjunt.

Per tant, el que hi ha és una feina iniciada, però en cap cas conclosa. Hem d'acabar de resoldre el problema de la cronologia, alhora que posar els diferents àmbits en relació entre ells. A més s'ha de continuar la investigació pel que fa a les àrees inacabades (capçalera, zona est, zones cementirials...). També el perímetre exterior del mur de tancament necessita una especial atenció, on fins ara no s'ha intervingut i on poden aparèixer estructures de les quals no en tenim cap notícia arqueològica. Imprescindibles les datacions de radiocarboni.

Així doncs el potencial de la investigació a Bellpuig no està ni de bon tros esgotat, ben al contrari. En aquest moment queden encara moltes preguntes per respondre.

General sector 9000. Restes humanes

DISPOSICIONS LEGALS D'INTERÈS

BOIB ANY 2003

DISPOSICIONS LEGALS D'INTERÈS PER A SECUNDÀRIA I ALTRES COL·LEGIATS

Resolució de 15 de gener de 2003, de modificació de la Resolució de 15 de novembre de 2002, de convocatòria per a l'acreditació per exercir a la direcció en els centres docents públics de les Illes Balears (25-01-2003)

Resolució de 3 de febrer de 2003, per la qual es determinen les ràtios mitjana i mínima d'alumnes per unitat escolar, per als centres concertats de les Illes Balears (13-02-2003)

Ordre de 27 de març de 2003, per la qual s'aprova l'admissió i matriculació d'alumnes dels ensenyaments de règim especial en centres públics per al curs 2003-2004 (22-04-2003)

Correcció d'errades del Decret 111/2002, de 2 d'agost, pel qual s'estableix l'estructura i l'ordenació dels ensenyaments del batxillerat a les Illes Balears (**BOIB núm. 104, de 29 d'agost de 2002**) (26-04-2003)

Ordre de 14 d'abril de 2003, per la qual es prorroga el mandat dels directors dels centres docents públics no universitaris dependents d'aquesta Conselleria (17-05-2003)

Ordre de dia 14 d'abril de 2003, per la qual s'estableix el calendari escolar del curs 2003/2004 per als centres docents no universitaris (17-05-2003)

Ordre de dia 6 de maig de 2003, per la qual s'autoritza la implantació d'ensenyances en centres públics d'educació secundària i d'educació de persones adultes (27-05-2003) **Modifica BOIB 12-06-2003 i 09-09-2003**

Resolució de 13 de maig de 2003, per la qual es dicten instruccions per regular el desenvolupament dels programes de garantia social en centres educatius sostinguts amb fons públics, per al curs 2003-2004 (03-06-2003)

Ordre de dia 30 de maig de 2003, per la qual es regula la impartició de la matèria optativa Literatura universal del batxillerat mitjançant l'ús d'instruments telemàtics als instituts d'educació secundària de les Illes Balears (10-06-2003)

Ordre de 22 de maig de 2003, per la qual es regula l'organització i el funcionament dels mòduls monogràfics (12-06-2003)

Ordre de dia 28 de maig de 2003, per la qual es modifica l'Ordre de dia 6 de maig que autoritzava la implantació d'ensenyances en centres públics d'educació secundària i d'educació de persones adultes (12-06-2003)

Ordre de dia 5 de juny de 2003, per la qual es resolen els procediments de modificació i prorroga dels concerts educatius per al curs 2003-2004 (12-06-2003)

Decret 59/2003, de 13 de juny, pel qual es crea i regula el registre de centres docents de les Illes Balears (24-06-2003)

Resolució de 16 de juny de 2003, per la qual s'aproven les instruccions per regular les situacions derivades de la implantació del currículum propi de les Illes Balears als cicles formatius de formació professional específica (05-07-2003)

Ordre de dia 20 de juny de 2003, per la qual s'estableix el currículum de determinades matèries per a l'educació secundària obligatòria i el batxillerat (12-07-2003)

Ordre de dia 20 d'agost de 2003, per la qual es modifica l'Ordre de dia 6 de maig que autoritzava la implantació d'ensenyances en centres públics d'educació secundària i d'educació de persones adultes, i s'amplia el nombre de programes de garantia social de nova implantació (09-09-2003) **Error versió catalana BOIB 25-10-2003**

Resolució per la qual es duen a terme diversos procediments de modificació i prorroga de concerts educatius per al curs 2003-2004 (25-09-2003)

Decret 169/2003, de 26 de setembre, de modificació del Decret 115/2001, de 14 de setembre, pel qual es regula l'exigència de coneixement de les llengües oficials al personal docent (30-09-2003)

Correcció d'un error advertit en la versió catalana de l'Ordre de 20 d'agost, per la qual es modificava l'Ordre de dia 6 de maig que autoritzava la implantació d'ensenyances en centres públics d'educació secundària i d'educació de persones adultes, i s'ampliava el nombre de programes de garantia social de nova implantació (25-10-2003)

Ordre de dia 17 d'octubre de 2003, per la qual s'amplia l'Ordre de dia 16 de febrer de 2000, que determina els títols, certificats o diplomes que garanteixen els coneixements de llengua catalana compresos en els certificats de la Junta Avaluadora de Català (28-10-2003)

Resolució de dia 13 d'octubre de 2003, per la qual s'adjudiquen ajudes per a l'edició i reedició de materials didàctics i educatius (01-11-2003)

Ordre de 21 d'octubre de 2003, sobre l'avaluació a l'educació secundària obligatòria per al curs 2003-04 (04-11-2003)

Informació pública sobre la redacció dels nous articles dels Estatuts del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de les Illes Balears, en substitució dels declarats nuls per la Sentència 567/2003 de 30 de juny (08-11-2003)

Resolució de 3 de desembre de 2003, per la qual es regula el procediment que regirà la convocatòria per a l'any 2004 de la jubilació anticipada voluntària, d'acord amb la disposició transitòria novena de la Llei orgànica 1/1990, de 3 d'octubre, d'ordenació general del sistema educatiu i amb el Decret 83/2002, de 14 de juny, pel qual es crea el complement autonòmic de les gratificacions extraordinàries (16-12-2003)

Acord de 12 de desembre de 2003, sobre la creació d'un comissionat per a la reforma educativa a les Illes Balears, derivada de la Llei orgànica 10/2002, de 23 de desembre, de qualitat de l'educació (20-12-2003)

Resolució de 18 de desembre de 2003 per la qual es dicten les instruccions de desplegament de l'Ordre de 22 de maig de 2003 d'organització i funcionament dels mòduls monogràfics (30-12-2003)

DISPOSICIONS ESPECÍFIQUES PER A CENTRES DE SECUNDÀRIA

Ordre, per la qual es prorroguen l'autorització i el funcionament del centre docent estranger King Richard III, de Portals Nous (Calvià) (8-02-2003)

Decret 26/2003, de 28 de març, pel qual es crea l'institut d'educació secundària de Sant Llorenç de Balàfia, d'Eivissa (12-04-2003)

Ordre d'1 d'abril de 2003, per la qual s'autoritza l'ampliació d'una unitat de transició a la vida adulta al centre privat d'educació especial Gaspar Hauser, de Palma (22-04-2003)

Ordre de dia 22 d'abril de 2003, per la qual s'autoritza el centre docent estranger King Richard III, de Portals Nous (Calvià), per impartir els ensenyaments del sistema educatiu britànic per a alumnes espanyols i estrangers (24-05-2003)

Ordre de dia 4 de juny de 2003, per la qual s'autoritza la supressió d'una unitat d'educació primària i l'ampliació d'una unitat d'educació secundària obligatòria al centre privat *Santísima Trinidad*, de Sant Antoni de Portmany (21-06-2003)

Ordre de dia 9 de juny de 2003, per la qual es disposa la posada en funcionament de l'IES de Sant Llorenç de Balàfia per al curs 2003-2004 (02-07-2003)

Ordre de dia 12 de juny de 2003, per la qual s'autoritza la supressió del batxillerat en la modalitat de Tecnologia i s'autoritza la implantació del batxillerat en la modalitat de Ciències de la natura i la salut a l'IES Emili Darder de Palma (02-07-2003)

Resolució per la qual es modifica el concert educatiu per al curs 2003-04 al centre Sant Pere (25-09-2003)

Resolució per la qual s'inicia el concert educatiu durant el curs 2003-04 al centre Sant Francesc d'Assís (es Pil·larí) (25-09-2003)

Resolució de dia 16 de setembre de 2003, per la qual s'autoritza l'ampliació de quatre unitats d'educació secundària obligatòria al centre privat d'educació secundària Mestral, d'Eivissa (02-10-2003)

DISPOSICIONS REFERENTS A L'ADMINISTRACIÓ I ALTRES INSTITUCIONS I CENTRES DEL MÓN DE L'ENSENYAMENT I LA CULTURA

Decret 5/2003, de 17 de gener, pel qual s'estableix un període màxim de sis mesos, perquè el Govern de les Illes Balears aprovi els Estatuts de la Universitat de les Illes Balears (28-01-2003)

Acord de dia 13 de desembre de 2002 pel qual s'aprova la creació del consorci de l'Agència de Qualitat Universitària de les Illes Balears i també els seus estatuts (15-02-2003)

Decret 10/2003, de 14 de febrer, de regulació dels consells escolars insulars i dels consells escolars municipals de les Illes Balears (18-02-2003)

Ordre de dia 11 de febrer de 2003, per la qual es modifica l'Ordre de 30 de maig de 2001, per la qual es nomenen els membres suplents del Consell Escolar de les Illes Balears (22-02-2003)

Ordre de 18 de febrer de 2003, per la qual es nomenen els vocals del Consell de Direcció de l'Agència de Qualitat Universitària de les Illes Balears (27-02-2003)

Decret 18/2003, de 28 de febrer, pel qual es crea el CEP de Ciutadella (11-03-2003)

Ordre de 25 de març de 2003, per la qual s'estableixen les bases reguladores de les subvencions, en matèria d'Educació i Cultura (26-03-2003)

Llei 4/2003 de 26 de març, de museus de les Illes Balears (03-04-2003)

Ordre de dia 21 de març de 2003, per la qual es nomenen nous membres del Consell Escolar de les Illes Balears (10-04-2003)

Ordre de dia 3 d'abril de 2003, per la qual es nomenen nous membres del Consell Escolar de les Illes Balears (22-04-2003)

Conveni entre la Generalitat de Catalunya i la comunitat autònoma de les Illes Balears sobre la constitució de l'Institut Ramon Llull (22-04-2003)

Decret 47/2003, de 9 de maig, pel qual es nomena el doctor Avel·lí Blasco Esteve rector de la Universitat de les Illes Balears (Ext. 13-05-2003)

Ordre de dia 6 de maig de 2003, per la qual es nomenen nous membres del Consell Escolar de

les Illes Balears (27-05-2003)

Ordre de 14 de maig de 2003, per la qual s'autoritza l'ensenyament francès a l'Escola Oficial d'Idiomes de Manacor (19-06-2003)

Resolució de 20 de maig de 2003, mitjançant la qual es convoquen ajudes per a estudis de l'ús social de la llengua i per a treballs d'investigació sobre la toponímia menor de les Illes Balears (19-06-2003) **Correcció errors BOIB 08-07-2003 i 26-07-2003**

Decret 69/2003, de 2 de juliol, pel qual es disposa el nomenament del director general d'Administració Educativa i del director general de Planificació i Centres (03-07-2003)

Ordre de 15 de maig de 2003, per la qual s'autoritza impartir el curs a distància That's English! A l'ampliació de l'EOI de Palma a Calvià (05-07-2003)

Decret 87/2003, de 5 de juliol, pel qual es nomena la Sra. Margalida Alemany Hormaeche, directora general de Formació Professional (07-07-2003)

Decret 90/2003, de 5 de juliol, pel qual es nomena el Sr. Climent Ramis Noguera, director general d'Universitat (07-07-2003)

Decret 89/2003, de 5 de juliol, pel qual es nomena el Sr. Cristòfol Vidal Vidal, director general de Personal Docent (07-07-2003)

Decret 88/2003, de 5 de juliol, pel qual es nomena el Sr. Miquel Melià Caules, director general de Política Lingüística (07-07-2003)

Decret 85/2003, de 5 de juliol, pel qual es nomena la Sra. Pilar Marí Torres, delegada territorial d'Educació a Eivissa i Formentera (07-07-2003)

Decret 84/2003 de 5 de juliol, pel qual es nomena el Sr. Manuel José Monerris Barberá, delegat territorial d'Educació a Menorca (07-07-2003)

Correcció d'errors de la resolució de dia 20 de maig de 2003, per la qual es convoquen ajudes per a estudis de l'ús de la llengua i per a treballs d'investigació sobre la toponímia menor de les Illes Balears (08-07-2003)

Decret 108/2003, de 5 de juliol, pel qual es ratifica el nomenament del Director General d'Administració i d'Inspecció Educativa (10-07-2003)

Decret 107/2003, d'11 de juliol, pel qual es nomena la Sra. Catalina Sureda Fons, directora general de Cultura (15-07-2003)

Resolució de dia 7 de juliol de 2003, per la qual es nomena el president de la Junta Avaluadora de Català (17-07-2003)

Correcció d'errors de la resolució de 20 de maig de 2003, per la qual es convoquen els ajuts per a estudis de l'ús social de la llengua i per a treballs d'investigació sobre la toponímia menor de les Illes Balears (26-07-2003)

Resolució de dia 22 de juliol de 2003, per la qual es nomenen els representants del Consell de Govern de la Universitat de les Illes Balears en el Consell Social de la Universitat (14-08-2003)

Ordre de 13 d'agost de 2003, de cessament i nomenament dels vocals del Consell Escolar de les Illes Balears (28-08-2003) **Modificació BOIB 16-10-03**

Decret 161/2003, de 29 d'agost, pel qual es nomenen els membres designats pel Govern de les Illes Balears en el Consell Social de la Universitat de les Illes Balears (06-09-2003)

Decret 166/2003, de 19 de setembre, pel qual es disposa el nomenament dels membres del Consell Social de la Universitat de les Illes Balears (25-09-2003) **Ampliació i modificació BOIB 22-11-2003**

Decret 167/2003, de 19 de setembre, pel qual es disposa el nomenament del president del Consell Social de la Universitat de les Illes Balears (25-09-2003)

Resolució de dia 1 d'agost de 2003, de destitució i nomenament del director de l'Agència de Qualitat Universitària de les Illes Balears (25-09-2003)

Acord de dia 29 d'agost de 2003, pel qual s'anomenen el president i el vicepresident del Consell Escolar de les Illes Balears (25-09-2003)

Decret 170/2003, de 26 de setembre, pel qual s'aproven els Estatuts de la Universitat de les Illes Balears (30-09-2003)

Ordre de 30 de setembre de 2003, de modificació de l'Ordre de 13 d'agost de 2003, de cessament i nomenament dels vocals del Consell Escolar de les Illes Balears (16-10-2003)

Ordre de 3 de novembre de 2003 de cessament i nomenament dels vocals del Consell de Direcció de l'Agència de Qualitat Universitària de les Illes Balears (11-11-2003)

Decret 178/2003, de 31 d'octubre, pel qual es regula el procediment per obtenir l'avaluació i l'acreditació de l'agència de qualitat universitària de les Illes Balears (13-11-2003)

Decret 181/2003, de 14 de novembre, d'ampliació i de modificació del Decret 166/2003, de 19 de setembre, pel qual es deposa el nomenament dels membres del Consell Social de la Universitat de les Illes Balears (22-11-2003)

Ordre de dia 20 de novembre de 2003 de cessament i nomenament de vocals del Consell Escolar de les Illes Balears (22-11-2003)

Ordre de dia 2 de desembre de 2003, per la qual es nomena nou membre del Consell Escolar de les Illes Balears (11-12-2003)

Resolució de dia 17 de desembre de 2003, per la qual s'aprova el Pla d'actuació del Departament d'Inspecció Educativa per al curs 2003-2004 (25-12-2003)

BOE ANY 2003

DISPOSICIONS LEGALS D'INTERÈS PER A SECUNDÀRIA I ALTRES COL·LEGIATS

Orden ECD/477/2003, de 5 de marzo, por la que se modifican parcialmente la Orden de 9 de septiembre de 1993, la Orden de 20 de abril de 1994, la Orden de 1 de febrero de 1996 y la Orden ECD/310/2002, de 15 de febrero, por las que se aprueban los temarios que han de regir en los procedimientos de ingreso a los Cuerpos de Maestros, Profesores de Enseñanza Secundaria, Profesores Técnicos de Formación Profesional, Profesores de Escuelas Oficiales de Idiomas, Profesores de Música y Artes Escénicas, Profesores de Artes Plásticas y Diseño y Maestros de Taller de Artes Plásticas y Diseño, regulados por el Real Decreto 850/1993, de 4 de junio (06-03-2003)

Resolución de 3 de marzo de 2003, de la Dirección General de Trabajo, por la que se dispone la inscripción en el registro y publicación de la Revisión Salarial del VII Convenio Colectivo Nacional de Centros de Enseñanza Privada de Régimen General o Enseñanza Reglada sin nin-

gún nivel concertado o subvencionado (21-03-2003) **Corrección erratas BOE 22-04-2003**

Corrección de erratas de la Resolución de 3 de marzo de 2003, por la que se dispone la inscripción en el registro y publicación de la Revisión Salarial del VII Convenio Colectivo Nacional de Centros de Enseñanza Privada de Régimen General o Enseñanza Reglada sin ningún nivel concertado o subvencionado (22-04-2003)

Recurso de inconstitucionalidad 1663-2003, promovido por Consejo de Gobierno de la Comunidad Autónoma de las Illes Balears, contra varios preceptos de la Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de Educación (23-04-2003)

Orden ECD/1688/2003, de 19 de junio, por la que se modifica el cuadro de claves indicativas de las materias contenido en el anexo II de la Orden de 12 de noviembre de 1992, por la que se regula la evaluación y la calificación de los alumnos que cursan el Bachillerato establecido en la Ley Orgánica 1/1990, de 3 de octubre, de Ordenación General del Sistema Educativo, y se asignan nuevas claves indicativas a las materias de Bachillerato (26-06-2003)

Real Decreto 827/2003, de 27 de junio, por el que se establece el calendario de aplicación de la nueva ordenación del sistema educativo, establecida por la Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación (28-06-2003) **Corrección errores BOE 02-07-2003**

Corrección de errores del Real Decreto 827/2003, de 27 de junio, por el que se establece el calendario de aplicación de la nueva ordenación del sistema educativo, establecida por la Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación (02-07-2003)

Real Decreto 831/2003, de 27 de junio, por el que se establece la ordenación general y las enseñanzas comunes de la Educación Secundaria Obligatoria (03-07-2003)

Real Decreto, 832/2003, de 27 de junio, por el que se establece la ordenación general y las enseñanzas comunes del Bachillerato (04-07-2003) **Corrección errores BOE 08-08-2003**

Orden ECD/1923/2003, de 8 de julio, por la que se establecen los elementos básicos de los documentos de evaluación, de las enseñanzas escolares de régimen general reguladas por la Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación, así como los requisitos

formales derivados del proceso de evaluación que son precisos para garantizar la movilidad de los alumnos (11-07-2003) **Corrección errores BOE 08-08-2003**

Resolución de 1 de julio de 2003, por la que se dispone la inscripción en el registro y publicación de la Revisión Salarial del Convenio IV Colectivo de Empresas de Enseñanza Privada sostenidas total o parcialmente con fondos públicos (19-07-2003)

Orden ECD/2154/2003, de 3 de julio, por la que se autoriza la implantación de enseñanzas en Centros Públicos de Educación Secundaria para el curso 2003/2004 (29-07-2003)

Real Decreto 944/2003, de 18 de julio, por el que se establece la estructura de las enseñanzas de idiomas de régimen especial reguladas por la Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación (31-07-2003)

Corrección de errores del Real Decreto 832/2003, de 27 de junio, por la que se establece la ordenación general y las enseñanzas comunes del Bachillerato (08-08-2003)

Corrección de errores de la Orden ECD/1923/2003, de 8 de julio, por la que se establecen los elementos básicos de los documentos de evaluación de las enseñanzas escolares de régimen general reguladas por la Ley Orgánica 10/2002, de 23 de diciembre, de Calidad de la Educación, así como los requisitos formales derivados del proceso de evaluación que son precisos para garantizar la movilidad de los alumnos (08-08-2003)

Orden ECD/2286/2003, de 31 de julio, de modificación de la Orden de 12 de noviembre de 1992, sobre evaluación en Educación Secundaria Obligatoria (12-08-2003)

Real Decreto 1171/2003, de 12 de septiembre, por el que se incorpora al ordenamiento jurídico español la Directiva 2001/19/CE del Parlamento Europeo y del Consejo, de 14 de mayo de 2001, por la que se modifican directivas sobre reconocimiento profesional, y se modifican las correspondientes reales decretos de transposición (19-09-2003)

Orden ECD/3388/2003, de 27 de noviembre, por la que se modifica y amplía la Orden de 29 de junio de 1994, por la que se aprueban las Instrucciones que regulan la Organización y Funcionamiento de los Institutos de Educación

Secundaria, modificada per la Orden de 29 de febrero de 1996 (05-12-2003)

Orden ECD/3509/2003, de 15 de diciembre, por la que se establecen los currículos (opción confesional católica) correspondientes a la Educación Primaria, Educación Secundaria Obligatoria y Bachillerato, y de las enseñanzas de Religión Católica en la Educación Infantil (17-12-2003)
Corrección errores BOE 29-12-2003

Corrección de errores de la Orden ECD/3509/2003, de 15 de diciembre, por la que se establece los currículos (opción confesional católica), correspondientes a la Educación Primaria, Educación Secundaria Obligatoria y Bachillerato, y de las enseñanzas de Religión Católica en la Educación Infantil (29-12-2003)

DISPOSICIONS REFERENTS A L'ADMINISTRACIÓ I ALTRES INSTITUCIONS I CENTRES DEL MÓN DE L'ENSENYAMENT I LA CULTURA

Ley 2/2003, de 20 de marzo, de organización institucional del sistema universitario de las Illes Balears (16-04-2003)

Ley 4/2003 de 26 de marzo, de Museos de las Illes Balears (24-04-2003)

Real Decreto 1504/2003, de 28 de noviembre, por el que se aprueba el Reglamento del Consejo de Coordinación Universitaria (06-12-2003)

■

Notícies i esdeveniments

► **Nous convenis amb viatges Tramuntana i la llibreria Jaume de Montsó.** A l'abril de 2003 varem arribar a un acord amb Viatges Tramuntana per oferir descomptes als col·legiats que contractin els seus viatges amb aquesta empresa. Serra Nort - Viatges Tramuntana es compromet a aplicar un descompte del 10% als col·legiats/des del CDL de Balears, pels seus viatges turístics programats de producte propi i publicats a la seva pàgina WEB, i un 3% sobre paquets de bitllet d'avió o vaixell més hotel o cotxe de lloguer, prèvia presentació del carnet. Igualment, també arribarem a un acord amb la llibreria Jaume de Montsó per tenir descomptes per a la compra de llibres.

Més informació sobre convenis a la pàgina web: <http://www.cdlbalears.com/html/convenis.html>

► **Nous estatuts del CDL.** Al setembre s'aprovaren en junta de govern els nous estatuts del CDL per tal d'adequar-los a la legalitat vigent, segons sentència nº 567 de 30-06-2003. Posteriorment, aquests varen ser revisats i corregits el passat mes de gener de 2004. El text íntegre dels estatuts el podreu trobar a la pàgina web <http://www.cdlbalears.com/html/estatuts.html>

► **Presentació oficial del CDL davant el President del Govern Balear, D. Jaume Matas.** El passat 15 de gener de 2004 la junta de govern del col·legi, en representació de tots els nostres col·legiats, es va presentar oficialment al President de la CAIB. Aquest acte protocolari es fa cada vegada que hi ha un nou govern.

► **Recepció oficial del CDL per part del Conseller d'Educació i Cultura, D. Francesc Fiol.** El passat 29 de gener de 2004 el Degà i la Vicedegana fóren rebuts pel Conseller d'Educació i Cultura.

► **Ajudes del CDL del 0,7% al tercer món.** El CDL dedica, des de fa molts d'anys, el 0,7% del seu pressupost a entitats i campanyes solidàries. Durant el 2003 s'ha repartit aquesta partida pressupostària entre les entitats ANESVAD, CRUZ ROJA ESPAÑOLA, UNICEF, FUNDACIÓN VICENTE FERRER i MÉDICOS MUNDI.

LA QÜESTIÓ XUETA O SORTIR DE L'ARMARI

Ferran Tarongí i Vilaseca

Sovint, quan hom fa referència a la manca d'integració dels xuetes —malgrat els nostres esforços—, poble que a Mallorca s'ha d'integrar successivament als nouvinguts, la contesta sol ésser la mateixa: una prova de la resolució del conflicte és que, avui per avui, els joves ja no saben què és un xueta. Així hem de considerar un triomf que els descendents directes, com a poble o col·lectiu, dels jueus documentats a Mallorca, ja en època romana, hagin aconseguit desaparèixer del nostre patrimoni cultural. Dit amb altres paraules, la desaparició d'una diferència cultural és percebuda, per part de la població mallorquina de tradició catòlica, com un èxit integrador. Fins i tot sempre que es toca la "qüestió xueta" hi ha qui diu que tornam encetar velles ferides...

Tanmateix de ferides personals en queden poques, però la que no es tancarà amb el silenci és la col·lectiva. Aqueixa només es tanca amb el reconeixement històric. I els reconeixements han de ser en veu alta i clara. I és en aquest context que hem de reclamar una història científica que parli sense embuts i sense passió. La Història no ha de servir per fer retrets, però ha de palesar el devenir d'un col·lectiu, encara viu, que ha estat marginat i perseguit amb la convivència social fins fa dos dies; que ha vist com es generava desconfiança entre dos tipus de mallorquins; que, en definitiva, ja ha viscut i patit el conflicte de la diversitat dels pobles.

Hem conviscut segles amb els romans, els àrabs i berebers, els catalans i els castellans, i hem conegut infinitat de pobles que han passat, en un moment o altre, per la nostra illa. Primer ho férem com a jueus i després com a xuetes— física—ment som els mateixos— i, quan sembla que finalment es donen les condicions idònies perquè el nostre origen no sigui un problema, hem de desaparèixer. I de fet, si exageram un poc, podríem dir que l'únic testimoni, o quasi, de la nostra cultura som nosaltres mateixos. Això sí, avui hom pot ser xueta amb tota normalitat perquè els altres ja no ho saben.

És per això que, com a xueta i ciutadà, no puc entendre que tot i estant orgullosos de la

diversitat de cultures que s'han creuat a Mallorca, el nostre model social sigui dels més intolerants amb les diferències. El model que sacrifica la diversitat a costa d'oblidar la nostra història, aquella que tant ens satisfia.

En lloc d'oblidar, proposaria, com a xueta i arqueòleg, que una bona manera de corregir el buit dels xuetes a la nostra història, fóra crear una institució o subvencionar una d'existent dedicada a la recerca en aquest camp. Seria interessant organitzar i difondre els resultats i publicacions sobre la nostra història. Altres buits, el de la dona, les classes populars, etc., també han hagut de menester un esforç paral·lel i suplementari per integrar-se historiogràficament sense desaparèixer.

Per altra banda, els canvis socials dels darrers decennis ens aboquen a una necessitat de normalitzar la gran diversitat que està arribant a l'illa. Aquesta tasca, que avui només es desenvolupa a les escoles, hauria de fer-se en un sentit social més ample. O com a mínim que els joves puguin percebre una certa consonància entre el que expliquen a les aules i la realitat social. Per això els ciutadans hem de donar llum. El cas dels xuetes, en un sentit genèric, és semblant al cas de la dona, dels musulmans, dels homosexuals, dels negres, i, en definitiva, de qualsevol col·lectiu que busca un lloc on integrar-se sense deixar de ser ells mateixos. Per aquests casos és evident que el model emprat amb els xuetes no resultaria. Com es fa per no saber si hom és dona o negre? Un xueta encara pot dissimular.

■

¡Archívese! Los documentos del poder. El poder de los documentos

Ramon Alberch i Fugueras.
José Ramón Cruz Mundet.
ISBN 84-206-3967-2
Madrid: Alianza Editorial,
1999. 203 p.
Disponible al CDL

Els autors

Ramon Alberch i Fugueras: Arxiver i historiador. Ha estat director de l'arxiu municipal de Girona, cofundador i president de l'Associació d'Arxivers de Catalunya. Director de l'Institut Municipal d'Història de Barcelona i consultor d'arxivística de la Universitat Oberta de Catalunya. També ha dirigit la Gran Enciclopèdia de Barcelona i la col·lecció "Els barris de Barcelona", a més d'haver publicat una vintena de llibres referits a l'àmbit de la història i de l'arxivística.

José Ramón Cruz Mundet: Doctor en Història Moderna. Professor titular d'Arxivística de la Universitat Carlos III de Madrid, on dirigeix el Màster en Arxivística. Autor i coautor de nombroses monografies i articles sobre Arxivística. Entre d'altres ha publicat "Archivos Municipales de Euskadi. Manual de organización." "Información y documentación administrativa"

L'obra

L'arxivística s'ha consolidat en l'actualitat com una ciència emergent en l'àmbit de la memòria històrica i de la societat del coneixement a la vegada. El desenvolupament de la societat actual ha dut aparellada la multiplicació dels documents. Amb "Archívese" Ramon Alberch Fugueras i José Ramón Cruz Mundet ens acosten a aquest món tan poc conegut i a la vegada tan proper. L'obra fa un recorregut per diversos aspectes com la història i la finalitat dels arxius, la funció dels arxivers i un anàlisi dels documents, des de la seva gènesi, la seva vida, fins a la seva conservació entre altres aspectes. Molt recomenable pels qui es vulguin apropar al coneixement dels arxius, l'arxivística i els documents, de la informació que contenen i el poder que comporta el seu control.

Joana Mª Bibiloni Antich

Réquiem por un campesino español

Ramón J. Sender
ISBN 84-89669-99-6
Barcelona: Áncora y Delfín,
2001. 112 p.
Disponible al CDL

L'autor

Ramón J. Sender va néixer a Chalamera de Cinca el 1901 i va morir a San Diego el 1982. Periodista i escriptor. Acabada la Guerra Civil Espanyola es va exiliar als Estats Units on va exercir com a professor de literatura a diverses universitats. El 1935 li va ser concedit el *Premio Nacional de Literatura*. Entre d'altres obres podem citar, "Las criaturas saturnianas", "Crònica del Alba", "Mister Witt en el canton"

L'obra

"Réquiem por un campesino español" és una novel·la que descriu amb realisme i austeritat un dramàtic episodi de la Guerra Civil en un poble d'Aragó. En el moment en què es disposa a oferir una missa de rèquiem, Mossèn Millán reconstrueix els fets de la vida d'un jove, a qui ha estimat com un fill, i que acaba amb la seva execució. És una obra imprescindible, de lectura ràpida i estil directe. És la història d'una traïció i de culpabilitat. Sense oblidar el marc històric en el que es desenvolupa, ens apropa a uns personatges i institucions claus per comprendre la Guerra Civil.

Joana Mª Bibiloni Antich

Avantguarda artística i societat a Eivissa (1933-1985)

Rosa Rodríguez Branchat
ISBN 84-89810-57-5
Eivissa: Res Pública Edicions, 2003. 221 p.
Disponible al CDL

L'autor

Rosa Rodríguez Branchat és Llicenciada en Història a la UIB. A més d'aquest llibre, que forma part de la memòria de tercer presentada al Departament

d'Història Contemporània de la UIB el 9 de juliol de 2001, és coautora del llibre *La repressió franquista del moviment hippy a Formentera (1968-1970)*.

L'obra

Durant la dictadura franquista, Eivissa es convertí en bressol d'artistes que, procedents de l'estranger, s'instal·laven bé momentàniament, bé permanentment a l'illa. Es tracta d'artistes de renom internacional com Will Faber, Walter Benjamin, Raoul Hausmann, entre d'altres, l'estada dels quals a l'illa era poc coneguda fins a la publicació d'aquest rellevant estudi.

Rosa Rodríguez s'ha atrevit a introduir-se en l'estudi d'una època poc coneguda i difícil d'estudiar si més no per la proximitat cronològica dels fets. A més a més, ho ha fet amb serietat, rigor, i esperit crític, la qual cosa l'allunya de certs tòpics fins aleshores tinguts com a certs. Es tracta d'un estudi sociològic, que no entra en valoracions estètiques, però que ens aporta una interessant visió sobre com es va viure a Eivissa durant els anys de la dictadura franquista. En aquest sentit, ens trobam amb una curiosa dualitat: la concepció de l'illa que tenien els artistes que s'hi refugiaren per motius diversos (una concepció idíl·lica i bucòlica), i la realitat de la pagesia i dels nadius (sovint ben allunyada del pretès "paradís" que atreïa els estrangers).

Al llibre s'analitza l'Eivissa dels darrers anys de la República, l'arribada d'artistes procedents d'una Alemanya castigada pel nazisme, la influència de l'arquitectura rural eivissenca sobre els nous corrents arquitectònics, les relacions entre franquisme i avantguarda, l'apogeu i el declivi artístic a l'illa...; tot un conjunt d'informació on tan sols hi podem trobar a faltar la interpretació més pròpia d'un historiador de l'art. Sens dubte, però, l'annex documental que conclou el llibre despertarà l'interès de futurs historiadors que contribuiran a donar a conèixer l'encara avui molt desconeguda història de les Pitiüses.

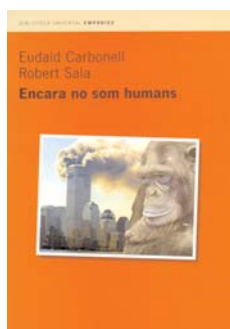
Margalida Pujals i Mas

ENCARA NO SOM HUMANS

Eudald Carbonell i Robert Sala
Biblioteca Universal
Empúries, núm. 162
Barcelona

Els autors

Eudald Carbonell i Robert

Sala són, respectivament, catedràtic i professor de prehistòria de la Universitat Rovira i Virgili i han treballat plegats des de l'any 1982. La seva recerca se centra en l'estudi dels primers estadis de l'ocupació humana a Europa, sobretot al jaciment d'Atapuerca.

Eudald Carbonell codirigeix el projecte de recerca d'Atapuerca, en el qual Robert Sala participa com a investigador.

Han publicat altres títols amb el mateix tema de referència com són *Sapiens* o *Planeta Humà*.

L'obra

Els autors presenten un repte al lector. Conviden a una discussió, un debat, una reflexió sobre el que entenen que ha de ser l'ésser humà en un futur immediat. Una idea bàsica i essencial: la necessitat de la socialització de la ciència i de la tècnica per acabar amb una humanització incompleta.

Basat en la recerca en els camps de la antropologia, l'arqueologia, la biologia evolutiva i la paleontologia, el discurs s'articula en una aproximació al paper que la tècnica ha tingut en la història. Els autors presenten com a element més destacat i definitori de l'home i les adaptacions de l'espècie al medi, el que anomenen intel·ligència operativa, o el que és el mateix, l'aplicació de la tècnica. Per tant, aquest tret específicament humà ha de ser la resposta racional per assolir l'edat adulta de la humanitat.

Aquesta forma adaptativa ens ha dut a superar la selecció natural, determinant per totes les altres espècies animals. El nou gran repte és ara que la població tingui accés als resultats de la recerca científica i tècnica i en pugui gaudir i es converteixi en... "allò que ens ha de fer plenament humans i ha d'acabar d'humanitzar el planeta". La societat sencera ha de participar en l'elaboració del projecte de futur, sabent tot el que cal saber per actuar en conseqüència.

Des d'aquesta perspectiva reflexiona sobre temes com les creences religioses, el paper dels governants, la societat de la informació, la guerra, les relacions socials o la manipulació genètica.

Si està clar que resulta una lectura molt interessant des de la disciplina científica, no ho és menys des d'una proposta ètica i filosòfica.

Helena Inglada

La nova pàgina web del CDL

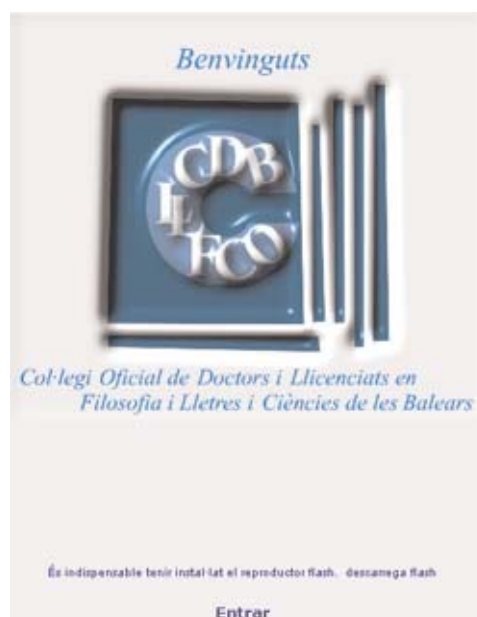
Llorenç Sastre

Encara que ja fa uns mesos que funciona la nova pàgina web del CDL, hem pensat que no estaria de més tenir una guia escrita sobre el contingut de la web i el seu ús. Explicarem breument els diferents menús i quina és la seva finalitat.

L'entrada

L'entrada a la web és una senzilla animació on surt el logotip del CDL, que com ja se sap es tracta de la representació d'un llibre amb el nom del CDL en la seva portada.

Fent clic sobre el logotip o sobre la paraula "Entrar" accedim a la pàgina principal de la web. Per poder visualitzar correctament l'animació és necessari tenir instal·lat en el nostre navegador el reproductor flash. Si l'animació no es visualitza, fent clic on diu "descarrega flash" anirem a la pàgina

http://www.macromedia.com/shockwave/download/download.cgi?P1_Prod_Version=ShockwaveFlash on fent clic sobre "install now" s'instal·larà el plug-in d'animació flash.

La pàgina principal

Pàgina principal

Pàg. Principal **Regulació** **Serveis** **Informació** **Activitats del CDL** **Arxius** **Album de fotos** **Contacte**

EL Col·legi de Doctors i Llicenciats en Ciències i en Lletres de Balears és una corporació de dret públic, amb personalitat jurídica pròpia i amb plena capacitat per assolir els seus objectius.

L'objectiu bàsic consisteix en la defensa dels interessos professionals dels col·legiats, la defensa, potenciació, regulació i ordenament de l'exercici de les distintes professions incloses dins el col·lectiu.

La professió docent és la majoritari, però també acollim col·lectius relacionats indirectament amb l'educació com és el cas de pedagogs, psicopedagogs, i altres professionals com traductors, arqueòlegs, etc.

Com Col·legiar-se ➤

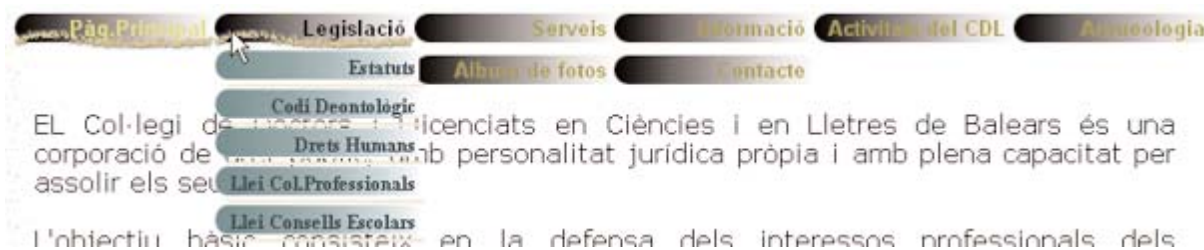
ÚLTIMES NOTÍCIES

15 de Gen. de 2004	• Presentació oficial del CDL al President del Govern Balear	➤
07 de Nov. de 2003	• Foto grup activitat Palma islàmica	➤
1 de Set. de 2003	• Nous estatuts del CDL, pendents d'aprovació per junta de govern	➤
30 d'abril de 2003	• Nou Fax del CDL: 971-72 21 32	➤
25 d'abril de 2003	• Nous convenis amb Viatges Tramuntana i amb la Llibreria Jaume de Montsó	➤

En la pàgina principal trobem els botons de navegació, la presentació, un botó d'informació de com col·legiar-se i una petita taula amb les últimes notícies més rellevants que afecten al CDL, amb unes fletxes que duen directament a la secció on està desenvolupada la notícia.

Anem a veure en detall els menús:

Menú Legislació

En aquest menú tindrem sempre actualitzada tota la legislació que fa referència als interessos dels col·legiats. Hi ha els apartats següents: Els estatuts del CDL, el codi deontològic que proposam, la declaració universal dels drets humans i les lleis de col·legis professionals i Consells escolars. Està previst ampliar-ho amb una nova secció dedicada a les referències sobre educació del BOIB i del BOE.

Menú Serveis

Aquí podrem accedir a les seccions següents:

- *Borsa de treball*, on tots el col·legiats que ho desitgin podran omplir el formulari *on-line* sol·licitant feina o bé descarregar-se el formulari en format Word o PDF per entregar-ho personalment a les oficines del CDL.
- *Convenis*. Informació de les entitats amb qui el CDL té signats convenis i informació addicional al respecte.
- *Videoteca*. La nostra col·lecció actual de vídeos en format VHS o DVD que tenim. Està en format PDF.
- *Altres Serveis*. Serveis complementaris que ofereix el CDL; com ara les ajudes de viatge; la possibilitat d'usar la connexió a Internet que disposa el CDL, que actualment és una línia ADSL de 256 kbs i la consulta de la nostra col·lecció de monografies.

Menú Informació

Aquí disposam de:

- *Adreces d'interès*. Enllaços a pàgines web sobre recursos (educatius, didàctics, audiovisuals, etc), institucions, museus, recerca, etc. Com que el món virtual canvia constantment, si algú coneix adreces que poden ser interessants pels nostres col·legiats o alguna de les que hi ha s'ha modificat, li pregam que ens ho comuniqui, i així en podrem treure més profit.

- *Col·legiats d'honor*. Aquesta secció està dedicada als nostres col·legiats d'honor i els actes que es feren com a reconeixement a la seva labor.
- *Honoraris professionals*. Aquí tindrem actualitzats els honoraris proposats pels nostres col·legiats.
- *Junta de Govern*. Els membres actuals de la junta de govern. És una animació en flash (necessitareu tenir instal·lat el plug-in pel vostre navegador) on hi ha la fotografia, nom i càrrec de cada un dels membres de la junta de govern. Fent clic sobre el nom podem enviar-li un correu electrònic.
- *Col·legiació*. Aquesta és la pàgina d'informació sobre la documentació a presentar per col·legiar-se

Menú Activitats del CDL

En aquest menú disposam de:

- *Activitats de formació*. En aquesta secció és on hi haurà tots els cursos que s'aniran fent al llarg del curs actiu. S'informa de les dates d'inscripció i del desenvolupament del curs. També hi haurà una icona en el curs que estigui en període d'inscripció on fent clic sobre ella s'obrirà un formulari d'inscripció *on-line*.
- *Revista del CDL*. Aquí anirem recopilant tots els números editats de la nostra revista. De mica en mica anirem escanejant els exemplars anteriors i els deixarem en format PDF per si algú vol descarregar-se'n algun.
- *Notícies*. En aquesta secció apareixeran les darreres notícies més rellevants sobre les activitats del CDL o de la junta de govern.

Menú Arqueologia

Hi haurà una secció dedicada exclusivament a les activitats desenvolupades de la nostra secció d'arqueologia.

Menú Album de Fotos

Mentre sigui possible, anirem recollint fotos dels grups que participin en aquelles activitats "externes", com ara excursions, activitats culturals o visites.

Menú Contacte

Aquí hi ha l'adreça, telèfon, fax i adreça de correu del CDL per posar-se en contacte amb nosaltres.

Com sempre, qualsevol suggerència per millorar-la serà benvinguda. Podeu adreçar-les per correu electrònic a secretaria@cdlbalears.com

Cursos de formació del CDL

<http://www.cdlbalears.com/html/formacio.html>

Ja fets:

Setembre 2003:

- Art i filosofia
- Ensenyament holístic: Per un aprenentatge més conscient a l'aula d'anglès. Col·laboració CEP (20 h)

Novembre 2003:

- La globalització: una visió des de l'educació en valors (13 h)
- Introducció al tractament digital d'imatges (18 h)
- Introducció a la interpretació del patrimoni cultural. Col·laboració CEP (30 h)
- Itineraris històrics III. L'època islàmica. (10 h)

Desembre 2003:

- Disseny assistit per ordinador per a arqueòlegs (CAD) (8 h)

Per fer:

Febrer-Març-Abril 2004:

- Educació per a la veu (20 h)
- Noves perspectives en l'ensenyament de l'anglès: multiculturalisme, gènere i cinema en la literatura i la filmografia dels estats units (20 h)
- Els Escacs com a una eina d'innovació educativa (20 h)

Previstos sense data definitiva:

- Palma científica i tecnològica (14 h)
- Iniciació a la informàtica (20 h)
- Estratègies d'aula a l'àrea de llengua (15 h)
- Observacions astronòmiques (16 h)
- Matemàtiques: introducció als jocs d'estratègia. (20 h)
- Nou currículum de filosofia a segon de batxillerat (30 h)

Composició de la nova junta de govern

<http://www.cdlbalears.com/html/junta.html>

Degà:

Guillem Estarellas

Vicedegana:

Margalida Santandreu

Tresorera:

Mª Immaculada Bestard

Secretari:

Miquel Covas

Vocals de lletres:

Joana Mª Bibiloni

Miquel A. Mansilla

Ferran Tarongí

Antoni Suau

Vocals de ciències:

Jaume Canyelles

Llorenç Sastre

Informació general de les activitats del CDL durant 2003

TITULACIONS AMB LES QUE ES PODEN COL·LEGIAR AL CDL PER LLICENCIATURES/ ESPECIALITATS

Administració i Direcció d'Empreses
 Anglès-Arab
 Anglès-Japonès-Alemanys
 Arqueologia
 Art
 Belles Arts
 Ciències Catequètiques
 Ciències de l'Educació
 Dret
 Empresarials
 Estudis Eclesiàstics
 Filosofia i CC. de l'Educació
 Filologia Bíblica Trilingüe
 Filologia Alemanya
 Filologia Anglesa
 Filologia Anglogermànica
 Filologia Catalana
 Filologia Clàssica
 Filologia Francesa
 Filologia Germànica
 Filologia Hispànica
 Filologia Moderna
 Filologia Romànica
 Filosofia
 Física
 Geografia
 Geografia i Història
 Geologia
 Història Contemporània
 Història
 Història Antiga
 Història d'Amèrica
 Història de l'Art
 Història General
 Història Medieval
 Història Moderna
 Història-Història Medieval
 Informàtica
 Llatí i Grec
 Matemàtiques
 Pedagogia
 Pedagogia i Psicologia
 Prehistòria-Història Antiga i Arqueologia
 Prehistòria i Història Antiga
 Psicologia
 Psicopedagogia
 Semítica
 Sociologia
 Teologia

En cas de dubte sobre noves titulacions o titulacions que no estan en aquest llistat, podeu telefonar al CDL per informar-vos.

AJUDES DE VIATGE

Hi ha un màxim de tres ajudes per trimestre per a assistència a cursos, congressos o altres activitats de formació. L'import és de 100 € i l'any 2003 s'han pogut atendre totes les sol·licituds.

PRÈSTEC DE VIDEOS

Durant l'any 2003 s'han manllevades 156 cintes de vídeos i prop de 80 col·legiats han fet ús d'aquest servei.

NÚMERO DE PERSONES AMB DRET A CERTIFICACIÓ

ANY		TOTAL
1993	CDL / MEC	154
1994	CDL / MEC	340
1995	CDL / MEC	204
1996	CDL / MEC	171
1997	CDL / MEC	174
1998	CDL / Concelleria d'Educació	98
1999	CDL / Conselleria d'Educació	172
2000	CDL / Conselleria d'Educació	105
<i>(gener-juny)</i>		
2000-01	CDL / Conselleria d'Educació	279
<i>(Curs escolar)</i>		
2001-02	CDL / Conselleria d'Educació	240
<i>(Curs escolar)</i>		
2002-03	CDL / Conselleria d'Educació	150
<i>(Curs escolar)</i>		
2003	CDL / Conselleria d'Educació	118
<i>(setembre-desembre)</i>		
		TOTAL 2.105

REVISTA

Per a properes edicions de la revista....

El Col·legi de Llicenciats segueix oferint la seva revista a tots els col·legiats/des que estiguin interessats en la publicació dels seus articles.

- Seran considerades temàtiques preferents:

Didàctiques específiques d'àrea
Avaluació
Noves tecnologies
Educació en valors
Materials elaborats d'aplicació directa a l'aula
Reflexions sobre el món educatiu
Activitats extraescolars
Itineraris
Seleccions i ressenyes bibliogràfiques

Per presentar els treballs s'ha de tenir en compte:

- Els originals s'hauran d'entregar al CDL, en paper i disquet (Word Perfect o Word),
- L'extensió recomanada és de 2 a 6 pàgines.
- Les dates límit per a la recepció dels originals són el 1 d'abril (revista maig) i el 20 d'octubre (revista desembre).
- El consell de redacció es reserva el dret de procedir o no a la seva publicació.

Així mateix, agrairíem que ens féssiu arribar la vostra opinió sobre els temes que mes us interesen, així com qualsevol suggeriment que ens permeti millorar la revista.

NOVES ADQUISICIONS DE VIDEOS ANY 2003

CIÈNCIES SOCIALS

- El León en invierno. 137'
- La cueva de Altamira: Historia de un descubrimiento. 60'
- La cueva de Altamira: Historia de los cazadores pintores. 60'
- La cueva de Altamira: Historia de un santuario. 60'
- Mesopotamia. El nacimiento de la urbe y las letras. El origen de nuestra civilización. 60'
- India. Las mil caras de Buda. India, el origen del arte budista. 50'
- Grecia. El hombre como la imagen ideal del arte. Grecia, el grandioso Partenón. 50'
- Egipto. El poder de los faraones. Egipto, el Imperio de Ramses el Grande. 50'
- Los aztecas. Los principios de Méjico. Población rica y poderosa. 50'
- Asia Central. Los tesoros sepultados por el desierto. Asia central, encrucijada de civilizaciones. 50'
- Atapuerca. 53'
- Remains of the day (Lo que queda del día) (sub.castellà). 128'
- Línea 900: El salario del riesgo.
- Línea 900: Ud. Lo haría.

- Línea 900: Atados a la cadena.
- Línea 900: Una salida nada segura.

LLENGUA I LITERATURA CASTELLANA

- Wilde. 119'
- En lo más crudo del crudo invierno. 101'
- Ricardo III. 106'

LLENGUA I LITERATURA CATALANA

- Una llengua ens uneix.

ANGLÈS

- Sleepless in seattle (Algo para recordar). 102'
- Remains of the day (Lo que queda del día) (sub. castellà). 128'
- Jerry Maguire (sub. castellà). 134'
- The green mile (La milla verde). 195'
- Tierras de penumbra (sub. castellà). 131

ÈTICA

- American history X. 120'
- El sexto sentido. 109'
- Remains of the day (Lo que queda del día) (sub. castellà). 128'
- Tierras de penumbra (sub. castellà). 131'

ECOLOGIA I EDUCACIÓ AMBIENTAL

- DidaVisión:
El progrés de la civilització. 14'51
La contaminació. 13'24
La contaminació atmosfèrica. 14'25
La ciència del segle XX. 16'32
L'enginyeria genètica. 17'01

MÈTODES I TÈCNIQUES D'ESTUDI

- Organización para estudiar y distribución del tiempo de estudio. Lectura, mejorar la comprensión y la velocidad. La colaboración de los padres con el estudiante.
- Cómo tomar apuntes eficaces. Cómo prepararse para los exámenes. Cómo hacer buenos trabajos escritos.
- Motivación para estudiar, conseguirla y mantenerla. Cómo actuar en un examen.